

Kontrollavdelningen

BESLUT
2010-06-01

Dnr 91 2083/10

Kontrollinstruktion 2010 för tvärvillkor om:

- **grundvatten**
- **fågel/habitat**
- **avloppsslam**
- **gödsel och grön mark**
- **växtskyddsmedel**
- **vissa skötselkrav**
 - **bibehållande av landskapselement**
 - **bevuxen sluttande åkermark**
 - **förbud mot halmbränning**
 - **uttag av bevattningsvatten**

Innehåll

1	Nyheter 2010.....	3
2	Bakgrund	4
3	Nyckelbegrepp.....	5
4	Anvisningar om kontrollprotokoll	6
5	Grundvatten	9
6	Fågel/habitat.....	14
7	Avloppsslam	20
8	Lagring och spridning av gödsel samt höst- och vinterbevuxen mark <i>inom</i> känsligt område	27
9	Lagring och spridning av gödsel samt höst- och vinterbevuxen mark <i>utanför</i> känsligt område	46
10	Växtskydd	60
11	Skötselkrav	72
12	Bemyndiganden att utföra kontroller	80

1 Nyheter 2010

- Kommunerna är inte längre utpekade som tvärvillkorskontrollmyndigheter. Detta dokument riktar sig därför enbart till länsstyrelsernas personal. Jordbruksverket anser precis som tidigare att länsstyrelserna bör rapportera till respektive kommun sådana miljöbrister som det ingår i kommunens ansvar att följa upp enligt svensk miljölagstiftning.
- Jämfört med 2009 finns nya växtnäringsbestämmelser som påverkar kontrollerna av vissa tvärvillkor. För att undvika behov av ändringar i IT-system m.m. har Jordbruksverket valt att lägga in de nya bestämmelserna i befintliga kontrollpunkter. Inom känsligt område finns nyheter inom kontrollpunkterna Vnäring 1, Vnäring 3 och Vnäring 4. Utanför känsligt område påverkas Vnäring 14 av ändrade bestämmelser (dokumentationsskyldighet för stallgödsel som förs till eller från jordbruksföretaget).
- Vissa dokumentationskrav som berörs i kontrollpunkterna Vnäring 1 och Vnäring 4 är nya 2010 och kan ta tid för lantbrukarna att uppfylla, även för lantbrukare som anlitar rådgivare. Länsstyrelsen bör under 2010 tydligt uppmana lantbrukarna att ordna sådan dokumentation snarast, men avstå från att betrakta enbart bristande dokumentation enligt de nya kraven som en tvärvillkorsöverträdelse.
- Bilagor till växtnäringsbestämmelserna finns inte med i kontrollinstruktionerna. För att få en helhetsbild, inklusive förteckningen över vilka församlingar som ligger i eller utanför känsligt område, bör du som kontrollant se till att du har tillgång till senaste versionen av **förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket** och **Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring**. Tänk dock på att de allmänna råden inte är bindande.
- Lantbrukarens dokumentation av gödslingsberäkningar, växtskyddsarbete m.m. behöver inte vara skriftlig utan kan bestå av t.ex. data- eller ljudmedia som lantbrukaren på begäran gör åtkomlig för länsstyrelsen. Oavsett dokumentationens form ska den innehålla de uppgifter som krävs i respektive bestämmelse.
- Instruktioner om fyra skötselkrav som ska noteras på gårdsnivå och inte på varje skifte ligger i detta dokument i stället för i kontrollinstruktionen om arealbaserade kontroller. Resultatet för de fyra kontrollpunkterna ska registreras i JBR, inte i Konrad.
- Skötselkravet om bibehållande av landskapselement är ändrat jämfört med 2009. Det omfattar nu fyra elementtyper i åkermark i stödområde 9, och inga alls i betesmark.
- Ett skötselkrav om uttag av bevattningssvatten har tillkommit. Instruktion för detta skötselkrav finns i denna kontrollinstruktion.

2 Bakgrund

I samband med en reform av EU:s jordbrukspolitik infördes successivt 2005-2007 s.k. tvärvillkor för areal- och djurrelaterade jordbrukarstöd. Tanken är att lantbrukare som inte följer vissa miljö-, hälso- och djurskyddsbestämmelser ska få avdrag på stödbeloppet. Kravet på lantbrukaren att följa tvärvillkoren omfattar jordbruksverksamheten och hela jordbruksföretagets jordbruksmark. Kontrollen av tvärvillkoren utförs av länsstyrelserna.

Tvärvillkoren består av två delar, **verksamhetskrav och skötselkrav**. Verksamhetskraven består av ett antal EU-direktiv och EU-förordningar som jordbrukarna måste beakta för att få fullt stöd. Skötselkrav (god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden) för jordbruksmark fastställs av medlemsstaten. Gemensamt för verksamhetskrav och skötselkrav är att den enskilda lantbrukaren drabbas av minskning av stödbeloppen i det fall länsstyrelserna konstaterar överträdelse av bestämmelserna.

När det gäller gödsel och växtskyddsmedel finns ett antal krav som utgör så kallade **extra tvärvillkor för miljöersättningar**. Av samordningsskäl har Jordbruksverket valt att ta med dessa krav i samma protokoll, vägledningar och IT-system som tvärvillkoren inom samma ämnesområden. Överträdelser av extra tvärvillkor för miljöersättningar leder till avdrag på lantbrukarens miljöersättningar med åtagande år 2007 eller senare, men inte på andra stöd som t.ex. gårdsstöd och kompensationsbidrag.

Målgrupp för kontrollinstruktionerna är länsstyrelsernas kontrollanter. Detta dokument behandlar kortfattat några nyckelbegrepp om tvärvillkor, och är för övrigt helt inriktat på vissa av verksamhetskraven och de extra tvärvillkoren för miljöersättningar. Mer information om begrepp, beräkningsprinciper m.m. om tvärvillkor finns via Handläggarsstödet och www.jordbruksverket.se. Där finns även gällande versioner av kontrollprotokoll och kontrollinstruktioner för utskrift.

3 Nyckelbegrepp

Bedömningsvärde - mindre överträdelse 1, 2 eller 3 med vilken kontrollanten/inspektören graderar överträdelsens allvar, omfattning och varaktighet. Mindre överträdelse motsvarar ingen beloppsminskning, 1 motsvarar 1 % beloppsminskning, 2 motsvarar 3 % och 3 motsvarar 5 %.

Krav – utifrån aktuell rättsakt fastställt krav enligt den struktur som Jordbruksverket valt för att gruppera vissa detaljbestämmelser (motsvarande begrepp för skötselkraven är norm). En rättsakt kan innehålla flera krav.

Rättsakt – aktuell EU-lagstiftning, exempelvis nitratdirektiv, habitatdirektiv m.fl. Till de flesta rättsakter finns svensk lagstiftning kopplad. Den svenska lagstiftningen blir då i tvärvillkorssammanhang en del av begreppet rättsakt.

Område – det tvärvillkorsområde som rättsakten tillhör. Områdena är 1. miljö, 2. folkhälsa, djurhälsa och växtskydd, 3. djurskydd, 4. skötselkraven. De extra tvärvillkoren för miljöersättningar utgör ett femte område. Det sistnämnda kan komma att ändras under 2009, men det påverkar i så fall inte kontrollarbetet utan endast hur olika överträdelser ska vägas samman i beslutet om avdrag på lantbrukarens stöd.

Allvar – en överträdelses allvar ska framför allt bedömas mot bakgrund av hur stora följder överträdelsen har fått, eller med stor sannolikhet riskerar att få, med hänsyn till syftet med kravet. Allvarsbedömningen ska göras för sig, utan hänsyn till omfattning eller varaktighet.

Omfattning – en överträdelses omfattning ska avse någon form av kvantitativ omfattning, t.ex. antal djur eller hektar som har berörts av överträdelsen.

Varaktighet – en överträdelses varaktighet ska bland annat bedömas med hänsyn till hur länge följderna varar eller vilka möjligheter som finns att åtgärda följderna på ett rimligt sätt. Ofta är det lämpligare att försöka bedöma varaktighet bakåt i tiden än att göra antaganden om hur långt framåt i tiden en överträdelse kommer att kvarstå.

Mindre överträdelse – en överträdelse som med hänsyn till dess allvar, omfattning och varaktighet är så liten att ingen minskning av lantbrukarens stödbelopp bör ske. Överträdelser som innebär en direkt risk för människors och djurs hälsa får **inte** betraktas som mindre överträdelser. Mindre överträdelser ska dokumenteras och följas upp. En förutsättning för att lantbrukaren ska slippa avdrag på stöden är att hon/han inom viss tid åtgärdar överträdelsen och visar för kontrollmyndigheten att överträdelsen är åtgärdad.

4 Anvisningar om kontrollprotokoll

Vid konstaterade överträdelser kommer kontrollprotokollet och all tillhörande dokumentation att utgöra underlag för länsstyrelsens beräkning av eventuellt avdrag på lantbrukarens stödbelopp. Det är mycket viktigt att föra noggranna anteckningar så att det finns ett bra underlag för beslutsfattaren. Daterad fotodokumentation är ofta en fördel om det finns något av relevans att fotografera.

Länsstyrelsen ansvarar för att lantbrukaren ges möjlighet att ta del av och kommentera kontrollprotokoll och annat underlag före beslut. Lantbrukaren ska enligt EU-bestämmelser underrättas om eventuella överträdelser av tvärvillkoren inom tre månader från kontrollbesöket. Jordbruksverket rekommenderar betydligt snabbare besked till lantbrukaren än så.

Länsstyrelsens beslut om avdrag på stöden ersätter inte i något avseende de åtgärder som kommunen eller länsstyrelsen ska vidta enligt miljöbalken eller annan lagstiftning. Länsstyrelsen skickar meddelande om beslut om avdrag och beslut om stödbelopp till lantbrukaren. Lantbrukaren kan överklaga länsstyrelsens beslut.

SÅ HÄR FYLLER DU I PROTOKOLLET:

A. KONTROLLOBJEKT

Här fyller du i lantbrukarens personuppgifter. Namn, adress och lantbrukarens kundnummer hos länsstyrelsen är obligatoriska uppgifter.

B. KONTROLLMYNDIGHET

Ange vilken kontrollmyndighet du gör kontrollen för. Fyll i ditt namn, din e-postadress och ditt telefonnummer. Kommunerna är fr.o.m. 2010 inte utpekade som kontrollmyndigheter för tvärvillkoren. Om länsstyrelsen ändå får in uppgifter om väl dokumenterade tvärvillkorsöverträdelser från kommunernas miljötillsyn är det uppgifter om kommunens inspektör som ska skrivas in i avsnitt B. Kontrollprotokollet behöver i de fallen endast fyllas i med sådant som inte framgår tydligt av den dokumentation länsstyrelsen har fått från kommunen.

C. KONTROLLEN - ALLMÄNT

Fyll i namnet på de personer som var med på inspektionen, t.ex. lantbrukaren och/eller någon anställd vid jordbruksföretaget.

Svara på frågan om lantbrukaren har aviserats om kontrollen i förväg genom att kryssa i aktuell ruta. Om du kryssar i ”Ja” ange datum för när lantbrukaren meddelades. Förutsatt att det inte strider mot kontrollens syfte får kontrollen förämnas. Anmälan ska begränsas till den minsta tidsperiod som behövs, och får inte överstiga 14 dagar. Anmälan högst tre timmar före planerad ankomst till jordbruksföretaget räknas inte som avisering i detta sammanhang utan kan markeras med ”Nej”.

Fyll i datum för kontrollen.

Om lantbrukaren vägrade kontroll markera då ”Ja”-rutan. Om du kryssar i ”Ja”, beskriv då under E. ”Övriga kommentarer” på vilket sätt lantbrukaren aktivt vägrade kontrollen. Effekten av att lantbrukaren vägrar en kontroll blir i regel att lantbrukaren inte får några tvärvillkorsrelaterade stöd utbetalda alls för det aktuella året.

D. RESULTAT

Oavsett frågornas formulering innebär ”Ja” att du vid kontrolltillfället inte har kunnat konstatera någon överträdelse, inte att du garanterar att lantbrukaren vid varje tillfälle under året uppfyller kraven.

Markera ”Nej” endast i de fall du konstaterar en överträdelse. ”Nej” ska alltid kombineras med att du beskriver och graderar den konstaterade överträdelserna i avsnitt G.

Om en viss fråga inte är aktuell att kontrollera hos lantbrukaren, till exempel för att denne inte använder växtskyddsmedel, ska du markera ”Ej aktuellt”.

Om du av någon anledning inte har kontrollerat en fråga i samband med en fullständig tvärvillkorskontroll kryssar du i ”Ej kontrollerat”. Lämna en förklaring under E. ”Övriga kommentarer” i ett sådant fall. ”Ej kontrollerat” medför att gården inte kan räknas in i länsstyrelsens obligatoriska kontrollfrekvens varför ytterligare en gård måste tas ut för fullständig tvärvillkorskontroll.

E. ÖVRIGA KOMMENTARER

Här kan du lämna övriga uppgifter.

F. UNDERSKRIFT

Det finns inget förordningskrav om underskrift, men här ges möjlighet att ändå underteckna protokollet.

G. BEDÖMNING AV ÖVERTRÄDELSE NR...

Då en överträdelse har konstaterats ska denna bedömas i avsnittet ”G. Bedömning av överträdelse nr...”. Fyll i beteckningen på aktuell överträdelse i rubriken (se beteckning/numrering i avsnitt ”D. Resultat”). Då flera överträdelser har konstaterats ska ett avsnitt för varje överträdelse fyllas i. Beskriv överträdelserna så detaljerat som möjligt i fritextfältet.

Överträdelserna ska graderas utifrån dess *allvar*, *omfattning* och *varaktighet* på en skala 1-3 där 3 är allvarligast. Använd de bedömningsvägledningarna som finns vid respektive avsnitt nedan.

Avsiktighet bör utredas

Ta ställning till om du som kontrollant anser att länsstyrelsen bör utreda om överträdelserna är avsiktliga och därför bör leda till betydligt högre avdragsprocent än vad som gäller vid försummelse. Begreppet avsiktlighet bör endast användas vid mycket allvarliga överträdelser som bevisligen har skett trots att lantbrukaren haft full vetskap om bestämmelserna. Ett ”Ja” här måste kompletteras med noggrann motivering.

Mindre överträdelse

Om överträdelsen inte utgör en direkt risk för människors eller djurs hälsa, och med hänsyn till dess allvar, omfattning och varaktighet kan betraktas som så försumbar att det är oskäligt med avdrag på lantbrukarens stöd, och leder till 1 % avdrag men inte mer kan den anses som en mindre överträdelse och leda till att lantbrukaren inte får något avdrag på sina stöd. Information om uppföljningen mindre överträdelser finns i en separat tvärvillkorsvägledning, åtkomlig via Handläggarsstödet och www.jordbruksverket.se.

5 Grundvatten

Grundv 1

Uppfyller lantbrukare med miljöfarlig verksamhet de grundvattenrelaterade krav som följer av anmälnings- eller tillståndsplikten?

Instruktioner

Kontrollera att lantbrukare som i juridisk mening bedriver miljöfarlig verksamhet inom sin jordbruksverksamhet har anmält eller sökt tillstånd för verksamheten, och att lantbrukaren följer myndigheternas anvisningar och beslut i de delar som kan ha inverkan på grundvatten.

Kommentarer

För normalt förekommande verksamheter inom ett jordbruk är det grundvattenrelaterade tvärvillkoret relevant endast för gårdar med mer än 100 djurenheter. För mindre jordbruksföretag än så är därmed ”Ej aktuellt” rätt ruta att sätta kryss i på kontrollprotokollet, om det inte vid kontrollbesöket framkommer att lantbrukaren i sin jordbruksverksamhet uppenbarligen bedriver miljöfarlig verksamhet som medför betydande risk för förorening av grundvatten.

Förbered gärna kontrollbesök vid företag som kan antas ha mer än 100 djurenheter genom att hos kommunen och/eller länsstyrelsen ta reda på om respektive myndighet har beslutat om restriktioner eller åtgärder av relevans för skydd av grundvatten. Själva kontrollbesöket kan sedan, när det gäller grundvattenfrågan, inriktas på att granska om lantbrukaren förefaller följa myndigheternas beslut.

Eventuella brister i hanteringen av stallgödsel, avloppsslam eller växtskyddsprodukter ska hänföras till relevanta kontrollpunkter i växtskydds-, växtnäring- eller slamavsnitten i kontrollprotokollet.

Gränsen för anmälningsplikt till kommunen går vid 100 djurenheter medan gränsen för tillståndsplikt (ansökan hos länsstyrelsen) går vid 200 - 400 djurenheter beroende på djurslag. Det kan finnas exempel på anmälnings- eller tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet även vid jordbruksföretag med färre eller inga djur. Det är dock endast överträdelse inom jordbruksverksamheten som har relevans i tvärvillkorssammanhang, t.ex. om lantbrukaren sprider ut eller gräver ned spillolja på åker- eller betesmark. Om en lantbrukare t.ex. hanterar stora mängder farliga ämnen i en industriverksamhet som råkar ligga på gården har det inte med tvärvillkoren att göra.

Bedömningsvägledning

Grundv1

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar	Har inte tillstånd, men har sökt om tillstånd och kan få det. Ingen otillåten förorening kan konstateras.	Har inte tillstånd, men kan få det. Ingen eller endast en försumbar otillåten förorening kan konstateras.	Har inte tillstånd och kan inte få det, men på - börjar direkt åtgärder för att avhjälpa en konstaterad förorening.	Har inte tillstånd och kan inte få det, och har inte vidtagit några åtgärder för att avhjälpa en konstaterad förorening.
Omfattning	Risken för förorening av grundvatten är obefintlig.	Risk föreligger för förorening av grundvatten, men bedöms inte begränsa grundvattnets användning eller påverkan på miljön.	Förorening som spridits till grundvatten och påverkar grundvattnets användning som dricksvatten inom det egna företaget.	Förorening som spridits till grundvatten och påverkar möjligheten att använda grundvatten-förekomsten som dricksvatten eller att grundvatten påverkar ekosystem i angränsande ytvatten-förekomst.
Varaktighet	Överträdelsen kan rättas till direkt	Överträdelsen upphör inom 14 dagar	Överträdelsen upphör senare än inom 14 dagar men inom 3 månader	Överträdelsen kan inte rättas till inom 3 månader.

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Delar av 5 §, 11 a §, 21 § och bilagan till Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

5 § Det är förbjudet att, om verksamheten eller åtgärden har beteckningen A eller B i bilagan till denna förordning, utan tillstånd enligt miljöbalken

1. anlägga eller driva fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet

....

11 a § För verksamheter och åtgärder med utsläpp till mark, luft, ytvatten eller grundvatten som omfattas av tillståndsplikt enligt avdelning 1 eller 4 i bilagan, ska man vid bedömning av behovet av försiktighetsmått och villkor särskilt beakta om det i utsläppen förekommer ämnen som anges i avdelning 5 i bilagan.

....

21 § Det är förbjudet att utan anmälan enligt miljöbalken

1. anlägga eller driva fabriker eller andra inrättningar eller bedriva annan miljöfarlig verksamhet som i bilagan till denna förordning har beteckningen C

....

Bilaga

Förteckning över verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga

Denna förteckning innehåller beskrivningar av verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt 5 eller 21 §.

De bokstavsmarkeringar som anges framför varje verksamhetsbeskrivning har följande innebörd.

A: Tillstånd krävs för verksamheten. Tillstånd söks hos miljödomstolen.

B: Tillstånd krävs för verksamheten. Tillstånd söks hos länsstyrelsen.

C: Verksamheten är anmälningspliktig. Anmälan ska göras till den kommunala nämnden.

AVDELNING 1

VERKSAMHETER

JORDBRUK M.M.

Djurhållning m.m.

B e 85/337-1

96/61 1.10 Anläggning för djurhållning med

1. mer än 40 000 platser för fjäderfän,
2. mer än 2 000 platser för slaktsvin som är tyngre än 30 kilogram och avsedda för produktion (som slaktsvin räknas även obetäckta gyltor),
3. mer än 750 platser för suggor (som suggor räknas även betäckta gyltor), eller
4. så många platser för fjäderfän, slaktsvin eller suggor att platserna tillsammans motsvarar mer än 200 djurenheter definierade som i 1.20.

B e 85/337-2 1.11 Anläggning med stadigvarande djurhållning av nötkreatur, hästar eller minkar med mer än 400 djurenheter, dock ej inhägnad.

Med en djurenhet avses

1. en mjölkko (som mjölkko räknas även sinko),
2. sex kalvar som är en månad eller äldre (med kalvar avses nötkreatur upp till sex månaders ålder, kalvar yngre än en månad räknas till moderdjuret),
3. tre övriga nöt, sex månader eller äldre,
4. en häst, inklusive föl upp till sex månaders ålder, eller
5. tio minkhonor för avel, inklusive valpar upp till åtta månaders ålder och avelshannar.

C e 85/337-2 1.20 Anläggning med stadigvarande djurhållning med mer än 100 djurenheter, dock ej inhägnad.

Med en djurenhet avses

1. en mjölkko (som mjölkko räknas även sinko),
2. sex kalvar som är en månad eller äldre (med kalvar avses nötkreatur upp till sex månaders ålder, kalvar yngre än en månad räknas till moderjuret),
3. tre övriga nöt, sex månader eller äldre,
4. tre suggor, inklusive smågrisar upp till tolv veckors ålder (betäckta gylltor räknas som suggor),
5. tio slaktsvin eller avelsgaltar, tolv veckor eller äldre (som slaktsvin räknas även obetäckta gylltor),
6. en häst, inklusive föl upp till sex månaders ålder,
7. tio minkhonor för avel, inklusive valpar upp till åtta månaders ålder och avelshannar,
8. etthundra kaniner,
9. etthundra värphöns, sexton veckor eller äldre (kycklingmödrar räknas som värphöns),
10. tvåhundra unghöns upp till sexton veckors ålder,
11. tvåhundra slaktkycklingar,
12. etthundra kalkoner, gäss eller ankor, inklusive kycklingar och ungar upp till en veckas ålder,
13. femton strutsfåglar av arterna struts, emu eller nandu, inklusive kycklingar upp till en veckas ålder,
14. tio får eller getter, sex månader eller äldre, eller
15. fyrtio lamm eller killingar upp till sex månaders ålder.

För andra djurarter motsvaras en djurenhet av det antal djur som har en årlig sammanlagd utsöndring motsvarande 100 kilogram kväve eller 13 kilogram fosfor i färsk träck eller urin. Vid beräkningen av antalet djur skall väljas det alternativ av kväve eller fosfor som ger det lägsta antalet djur.

....

AVDELNING 5

VERKSAMHETER MED UTSLÄPP AV FARLIGA ÄMNEN

Förorenande ämnen vid utsläpp som direkt eller indirekt kan förorena ytvatten eller grundvatten

- Organiska halogenföreningar och ämnen som kan bilda sådana föreningar i vattenmiljö
- Organiska fosforföreningar
- Organiska tennföreningar
- Ämnen och beredningar för vilka det har påvisats att de har cancerogena eller mutagena egenskaper eller via vattenmiljön kan påverka fortplantningen eller fortplantningen i vattenmiljö
- Svårnedbrytbara kolväten och svårnedbrytbara och bioackumulerbara organiska toxiska ämnen
- Cyanider
- Metaller och deras föreningar
- Arsenik och dess föreningar
- Biocider och växtskyddsmedel
- Suspenderande ämnen
- Ämnen som orsakar eutrofiering (i synnerhet nitrater och fosfater)
- Syretärande ämnen (mätbara med hjälp av parametrar som t.ex. BOD och COD)

Bakomliggande EU-direktiv samt annan information

Artiklarna 4 och 5 i rådets direktiv 80/68/EEG av den 17 december 1979 om skydd för grundvatten mot förorening genom vissa farliga ämnen.

Information om skydd av grundvatten finns via Sveriges geologiska undersökning på deras webbplats www.sgu.se.

6 Fågel/habitat

Fågel/habitat 1

Har lantbrukaren haft tillstånd när hon/han genomfört en eller flera åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område?

Instruktion

Kontrollera

- att lantbrukaren inte utan tillstånd har genomfört en eller flera åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.
- om lantbrukaren har sökt tillstånd för åtgärder som påverkar Natura 2000-området, har länsstyrelsen beviljat tillståndet?
- att eventuell tillståndspliktig åtgärd har utförts i enlighet med tillståndet. Kan kontrolleras i diarium eller med handläggare.
- att inte åtgärder som beskrivs som hotbild i Natura 2000-områdets bevarandeplan har utförts utan tillstånd eller i strid mot ett sådant tillstånd. Det kan t.ex. röra sig om plöjning och sådd i en naturlig gräsmark, eller utlagd gödsel i anslutning till ett vattendrag.

Kommentarer

För att få utföra en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område krävs särskilt tillstånd som normalt söks hos länsstyrelsen.

Vilka åtgärder som kan påverka miljön på ett betydande sätt i det aktuella området anges i en bevarandeplan. Länsstyrelsen tar fram dessa efter samråd med bl.a. markägare. De återfinns oftast på länsstyrelsens hemsida och är diarieförda. I bevarandeplanen anges under rubriken ”hotbild” vilka dessa åtgärder kan vara. Lantbrukaren bör samråda med länsstyrelsen innan sådana åtgärder vidtas. Observera att försiktighetsprincipen ska följas, d.v.s. redan åtgärder som *kan* innebära en betydande påverkan omfattas. Det handlar vidare om åtgärder på naturmiljön i området, inte bara enskilda naturtyper och arter. Åtgärden kan också ske utanför, men påverkar Natura 2000-området.

Kontrollera innan fältbesöket om skiftet ligger inom ett Natura 2000-område eller om det ligger så att åtgärder inom skiftet kan påverka ett Natura-2000 område (via vattendrag, grundvatten, ljud eller luft). Kontrollera på länsstyrelsen eller via Naturvårdsverkets Web/VIC-natur (Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas arbetsverktyg för områdesskyddet). Informationen finns även tillgänglig via kartverktyget, skyddad natur, www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Skydd-och-skotsel-av-vardefull-natur/Skyddad-natur eller via kartverktyget Sveriges Natura 2000-områden, <http://w3.vic-metria.nu/n2k/jsp/main.jsp>. Om så är fallet, kontrollera om lantbrukaren har sökt tillstånd för någon åtgärd som på ett betydande sätt kan skada Natura 2000-området.

Omfattningen bedöms antingen som antalet m² eller procentandel av det Natura-2000 område som påverkats.

Bedömningsvägledning

Fågel/habitat 1

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar	En obetydlig ändring av områdets naturtillstånd	Liten skada med möjlighet till omedelbar återställning	Liten skada med möjlighet till återställning utan att naturens tillstånd försämras	Skada som är svår eller omöjlig att återställa
Omfattning	<10 m ² eller <5%	<50 m ² eller <25 %	50-1000 m ² eller 25-50 %	>1000 m ² eller >50 %
Varaktighet	1 vecka utan skada på naturen	Under 1 år	1-2 år	3 eller fler år

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Miljöbalken (1998:808) 7 kap 28-29 §§:

28 § Regeringen får förklara ett naturområde som särskilt skyddsområde, om området enligt direktiv 79/409/EEG är särskilt betydelsefullt för skyddet av vilda fåglar. Ett område som enligt artikel 4.4 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter har valts ut som ett område av intresse för gemenskapen skall av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde. Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring enligt första eller andra stycket, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring.

28 a § Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

28 b § Tillstånd enligt 28 a § får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,
2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Lag (2001:437).

29 § Trots bestämmelserna i 28 b § får tillstånd enligt 28 a § lämnas, om

1. det saknas alternativa lösningar,
2. verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och
3. de åtgärder vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Ett beslut om tillstånd med stöd av första stycket får lämnas endast efter regeringens tillåtelse.

Bakomliggande EU-direktiv samt annan information

Fågeldirektivet: Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar

Art- och habitatdirektivet: Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

Natura 2000 i Sverige – Handbok med allmänna råd 2003:9,

www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-0131-0.pdf

Art- och naturtypsvisa vägledningar, www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Skydd-och-skotsel-av-vardefull-natur/Natura-2000/Vagledning/Art-och-naturtypsvisa-vagledning-for-Natura-2000/

Om lantbrukaren är närvarande vid kontrollen kan man fråga lantbrukaren om han tagit del av bevarandeplanen och om han är medveten om vad tvärvillkoret innebär.

Fågel/habitat 2

Har lantbrukaren skyddat fridlysta växter från överkan på sin jordbruksmark?

Instruktion

Kontrollera

- att lantbrukaren inte har skadat några fridlysta växter på sin jordbruksmark,
- om några åtgärder har vidtagits som har skadat fridlysta växter,
- om anläggningsarbete har utförts i livsmiljöer för fridlysta arter och om lantbrukaren har tagit hänsyn till förekomster av sådana arter,
- om det finns tecken på att gödsling, spridning av växtskyddsmedel, dikesrensning eller någon annan åtgärd har utförts som kan ha påverkat naturtyper som är livsmiljö för fridlysta arter, och om lantbrukaren har tagit hänsyn till förekomster av sådana arter.

Kommentarer

Innan kontrollen söker kontrollanten information på länsstyrelsen om förekomst av fridlysta arter på den aktuella fastigheten. Om länsstyrelsen inte har några uppgifter kan eventuellt information sökas hos den lokala Naturskyddsföreningen eller botaniska föreningen. Adresser till lokala naturskyddsföreningar och botaniska föreningar finns hos Svenska Naturskyddsföreningen (www.snf.se) respektive Svenska Botaniska Föreningen (www.sbf.c.se).

Det är inget krav att länsstyrelsen letar efter information som inte går att få fram på den egna myndigheten.

Mer information med uppgifter om arternas biologi och utbredning finns bl.a. i "Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000" (Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000). För de fridlysta arter som är rödlistade finns artfaktblad hos ArtDatabanken (www.artdata.slu.se).

Om lantbrukaren är närvarande vid kontrollen kan kontrollanten fråga om det finns förekomster av fridlysta arter på fastigheten och om lantbrukaren är medveten om vad tvärvillkoret innebär.

Bedömningsvägledning

Fågel/habitat 2

	Mindre överträdelser	1	2	3
Allvar	En obetydlig ändring av områdets naturtillstånd	Liten skada med möjlighet till omedelbar återställning	Liten skada med möjlighet till återställning utan att naturens tillstånd försämras	Skada som är svår eller omöjlig att återställa
Omfattning	Enstaka planta/växt	Ett fåtal plantor/växter	Många plantor/växter	Stort antal plantor/växter eller en hel växtlokal

Varaktighet	1 vecka utan skada på naturen	Under 1 år	1-2 år	3 eller fler år
-------------	-------------------------------	------------	--------	-----------------

Bestämmelse som utgör tvärvillkor

Artskyddsförordningen (2007:845) 7 § (utdrag):

7 § I fråga om sådana växtarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N är det förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra växter i deras naturliga utbredningsområde i naturen. Förbudet gäller alla stadier i växternas biologiska cykel.

Bakomliggande EU-direktiv samt annan information

Fågeldirektivet: Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar

Art- och habitatdirektivet: Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Åtgärdsprogram för hotade arter, www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Skydd-och-atgarder-for-djur-och-vaxter/Atgardsprogram-for-hotade-arter/

Art- och naturtypsvisa vägledning, <http://www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Skydd-och-skotsel-av-vardefull-natur/Natura-2000/Vagledning/Art-och-naturtypsvisa-vagledning-for-Natura-2000-/>

Fågel/habitat 3

Har lantbrukaren tagit hänsyn så att vilda fåglars häckningsförmåga inte minskar eller uteblir?

Instruktion

Kontrollera att lantbrukaren inte har genomfört en åtgärd som kan leda till att fåglars häckningsframgång minskar eller uteblir.

Kommentar

Det är inte tillåtet att avsiktligt störa fåglar, speciellt inte under deras häckningstid. Det är inte heller tillåtet att avsiktligt förstöra eller skada ägg eller bon. Med avsiktligt menas att lantbrukaren insett att en åtgärd leder till en störning eller förstörelse, även om detta inte är syftet med åtgärden.

Detta innebär att en lantbrukare måste ta hänsyn till den information som lantbrukaren har angående vilka fåglar som regelbundet uppehåller sig på dennes marker och särskilt då de fåglar som valt att häcka i området.

Det finns inget krav på att lantbrukaren ska ha inventerat sina marker, men det är samtidigt ett delat ansvar att hämta in information där lantbrukaren bör vara uppmärksam på om det finns särskilda tecken på att fåglar häckar på dennes mark.

Där fåglar häckar kan särskild hänsyn behöva tas i brukandet av marken för att undvika att häckningen misslyckas. Exempel på åtgärder som kan störa fåglar och som kan leda till att fåglars häckningsframgång minskar eller uteblir kan vara att lantbrukaren i anslutning till eller på jordbruksmark rivit ner bon i någon byggnad eller skadat bon i sandtag eller träd.

Har lantbrukaren vidtagit några åtgärder för att minska risken för störning eller förstörelse av häckningsplatsen? Detta är inte ett krav men frågan kan vara berättigad vid en del tveksamma situationer av störning.

Notera att vissa arter får jagas även under häckningstid och deras bo förstörs för att förebygga skada av vilt enligt bestämmelserna i jaktförordningen (1987:905), bilaga 4.

Bedömningsvägledning

Fågel/habitat 3

	Mindre överträdelser	1	2	3
Allvar		Tillfällig störning under känslig period	Tagit bort bo under känslig period	Förstört häckningsmöjligheterna helt, t.ex. genom att såga ned boträd
Omfattning		Enstaka fågelbo/häckningsplats	Flera fågelbon/häckningsplatser inom en mindre del av företagets areal	Många fågelbon/häckningsplatser på stora delar av företagets areal
Varaktighet		Möjlighet för fåglarna att återuppta häckningen samma år	Möjlighet för fåglarna att återkomma till boet/häckningsplatser nästa år	Skada som gör att fåglarna inte kan häcka på den platsen flera år framöver

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Artskyddsförordningen (2007:845) 4 § 2-4 (utdrag):

4 § I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Bakomliggande EU-direktiv samt annan information

Fågeldirektivet: Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar

Art- och habitatdirektivet: Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Effekter av störningar på fåglar, NV rapport 5351,

www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5351-5.pdf

Åtgärdsprogram för hotade arter, www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Skydd-och-atgarder-for-djur-och-vaxter/Atgardsprogram-for-hotade-arter/

Art- och naturtypsvisa vägledningar, www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Skydd-och-skotsel-av-vardefull-natur/Natura-2000/Vagledning/Art-och-naturtypsvisa-vagledningar-for-Natura-2000-/

7 Avloppsslam

Slam 1

Har man vid spridning av avloppsslam hållit sig inom tillåtna gränser för mängden totalfosfor respektive ammoniumkväve per hektar?

Instruktioner

Kontrollera med hjälp av eventuella markkarteringsuppgifter, slamanalysen och spridningsjournalen att växtnäringstillförseln förefaller ligga inom tillåtna värden för varje skifte där avloppsslam har spridits.

Kommentar

Man får maximalt ge en 7-årsgiva vid ett och samma tillfälle. Det finns inget krav på att analysera slam från t.ex. enskilda flerkammarbrunnar eller avloppsanläggningar som betjänar mindre än 200 personekvivalenter.

Bedömningsvägledning

Slam1

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Tillförd mängd fosfor eller kväve ligger mindre än 10 % över tillåten tillförsel med slam.	Tillförd mängd fosfor eller kväve ligger 10-30% över tillåten tillförsel med slam.	Tillförd mängd fosfor eller kväve ligger mer än 30 % över tillåten tillförsel med slam.
Omfattning		Gränserna har överskridits, dock på mindre än 1 ha mark	Gränserna har överskridits på 1-5 ha mark	Gränserna har överskridits på mer än 5 ha mark
Varaktighet		Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Naturvårdsverkets Kungörelse med föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket, 5 §

5 § Avloppsslammet skall användas med beaktande enligt bilaga A av växternas näringsbehov och på ett sådant sätt att kvaliteten hos jorden samt yt- och grundvattnet inte försämras.

Bilaga A i SNFS 1994:2

Växtnäringstillförsel till åkermark via avloppsslam

Totalfosfor

Maximal mängd totalfosfor per hektar som vid tillämpning av 5 § högst får tillföras åkermark via avloppsslam

Jordens fosforklass ¹	Kilogram per hektar och år Årsmedelvärde	Kilogram per hektar och spridningstillfälle
I och II	35	245
III–V	22	154

¹ Lättlöslig fosfor (P-AL): SNFS 1998:4

Fosforklass	mg per 100 gram torr jord
I	<2
II	2,0 — 4,0
III	4,1 — 8,0
IV	8,1 — 16,0
V	>16

Vid varje slamspridningstillfälle får maximalt spridas 250 kg totalfosfor per hektar på jordar i fosforklass I och II, respektive 160 kg totalfosfor per hektar på jordar i fosforklass III-V.

Observera att fosforgivan även regleras av Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

Ammoniumkväve

Maximal mängd ammoniumkväve per hektar som vid tillämpning av 5 § högst får tillföras åkermark via avloppsslam

Kilogram per hektar och år	Kilogram per hektar och spridningstillfälle
150	150

Tillförseln kan delas upp på flera spridningstillfällen, men den totala mängden får inte överstiga 150 kg ammoniumkväve per hektar under spridningsåret. SNFS 1998:4.

Slam 2

Har avloppsslammet antingen behandlats före spridning, eller brukats ned inom ett dygn efter spridning?

Instruktioner

Kontrollera uppgifterna om hur slammet är behandlat. Jämför med spridningsjournalen.

Bedömningsvägledning

Slam 2

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Obehandlat slam är inte nedmyllat inom ett dygn. Lantbrukaren har dock fått information av entreprenören/ Slamproducenten att slammets är behandlat	Obehandlat slam är inte nedmyllat inom ett dygn	Obehandlat slam är inte nedmyllat inom ett dygn trots att lantbrukaren är medveten om att slammets är obehandlat
Omfattning	<0,5 ha	Obehandlat slam har spridits på 1 ha	Obehandlat slam har spridits på 1-5 ha mark	Obehandlat slam har spridits på mer än 5 ha mark
Varaktighet	<1 dygn senare än tillåtet	Obehandlat slam är nedmyllat 2 dygn senare än tillåtet	Obehandlat slam är nedmyllat 2 –5 dygn senare	Obehandlat slam är nedmyllat mer än 5 dygn senare än tillåtet

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Naturvårdsverkets Kungörelse med föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket, 6 §

6 § Avloppsslammet skall behandlas innan det används i jordbruket. Obehandlat avloppsslam får dock användas om det brukas ned senast inom ett dygn från spridningen och användningen inte leder till olägenheter för närboende.

Slam 3

Har avloppsslam endast använts på sådan åkermark där det får spridas?

Instruktioner

Kontrollera med hjälp av spridningsjournalen och eventuell växtodlingsplan att avloppsslam inte har spridits på mark som räknas upp i bestämmelsen nedan.

Bedömningsvägledning

Slam 3

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Slam har använts vid insådd av vallfodergrödor som skördats inom 10 månader.	Slam har använts för insådd av gröda som betas inom 10 månader	Slam har använts på redan insått bete som betats efter spridning eller på mark med odling av bär, potatis, grönsaker, rotfrukter eller

				kommande odling av bär potatis osv.
Omfattning		Spridning har skett, dock på mindre än 1 ha otillåten mark	Spridning har skett på 1-5 ha otillåten mark	Spridning har skett på mer än 5 ha otillåten mark
Varaktighet		Ej aktuell	Ej aktuell	Ej aktuell

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Naturvårdsverkets Kungörelse med föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket, 7 §

7 § Avloppsslam får inte användas på:

1. betesmark,
2. åkermark som ska användas för bete eller om vallfodergrödor ska sköras inom tio månader räknat från spridningstillfället,
3. mark med odlingar av bär, potatis, rotfrukter, grönsaker eller frukt, dock inte frukt på träd,
4. mark avsedd för kommande odling av bär, potatis, rotfrukter eller sådana grönsaker som normalt är i direkt kontakt med jorden och normalt konsumeras råa, under tio månader före skörden.

Slam 4

Har man vid spridning av avloppsslam hållit sig inom tillåtna gränsvärden för halten metaller i åkermark?

Instruktioner

Kontrollera med hjälp av eventuella markkarteringsuppgifter, spridningsjournalen och lokal kännedom om eventuella höga metallhalter att avloppsslam endast har spridits där gränsvärdena kan antas hålla sig inom tillåtna ramar.

Kommentar

Det finns inget generellt krav på att testa markens metallhalt före spridning av avloppsslam, men den som sprider avloppsslam måste ta analys på jordprov om det finns skäl att anta att metallhalterna är höga t.ex. för att

- det finns risk för att marken naturligt innehåller höga metallhalter,
- marken är förorenad genom en olyckshändelse,
- industriella utsläpp sker eller har skett i närheten.

Bedömningsvägledning

Slam 4

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Använd endast allvarsnivå 2 eller 3 vid överträdelse på denna fråga	Slam har spridits utan kontroll av metallhalterna i marken trots att lantbrukaren känt till att vissa metallhalter är höga i området	Slam har spridits trots lantbrukarens vetskap om att metallhalterna i berörd mark överstiger gränsvärdena.
Omfattning	Spridning har skett på < 0,5 ha okontrollerad mark	Spridning har skett på 1 ha okontrollerad mark	Spridning har skett på 1-5 ha okontrollerad mark	Spridning har skett på mer än 5 ha okontrollerad mark.
Varaktighet		Ej aktuell	Ej aktuell	Ej aktuell

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Naturvårdsverkets Kungörelse med föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket, 8 §

8 § Avloppsslam får inte användas om halten av en eller flera metaller i åkermarken överstiger de gränsvärden som anges i bilaga B.

Bilaga B i SNFS 1994:2

Metaller i åkermark

Gränsvärden enligt 8 och 10 §§ för halten metaller i åkermark vid användning av avloppsslam

Metall	mg/kg torrsubstans i jord
Bly	40
Kadmium	0,4
Koppar	40
Krom	60
Kvicksilver	0,3
Nickel	30
Zink	100

Trots vad som sägs i tabellen får åkermarkens zinkhalt uppgå till 150 mg/kg torrsubstans jord i Jämtlands, Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västernorrlands och Västmanlands län. SNFS 1998:4.

Slam 5

Har man vid spridning av avloppsslam hållit sig inom tillåtna gränsvärden för mängden metaller som högst får tillföras åkermark?

Instruktioner

Kontrollera med hjälp av eventuell slamanalys och spridningsjournalen att metalltillförseln förefaller ligga inom tillåtna värden för varje skifte där avloppsslam har spridits.

Kommentar

Det finns inget krav på att analysera slam från t.ex. enskilda flerkammarbrunnar eller avloppsanläggningar som betjänar mindre än 200 personekvivalenter. Om avloppsslammet kommer från en anläggning som inte omfattas av analyskrav bör länsstyrelsen utgå från att tvärvillkoret är uppfyllt, om det inte finns starka indikationer på att slammet innehåller metallmängder utöver gränsvärdena.

Bedömningsvägledning

Slam 5

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Tillförd mängd av någon reglerad metall är mindre än 10 % över tillåten tillförsel.	Tillförd mängd av någon reglerad metall är 10-30 % över tillåten tillförsel	Tillförd mängd av någon reglerad metall är mer än 30 % över tillåten tillförsel, eller tre av de reglerade metallerna överstiger tillförsel med minst 20 %
Omfattning		Spridning av okontrollerat slam har skett dock på mindre än 1 ha mark	Spridning av okontrollerat slam har skett på 1-5 ha mark	Spridning av okontrollerat slam har skett på mer än 5 ha mark
Varaktighet		Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Naturvårdsverkets Kungörelse med föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket, 9 §

9 § Den största mängd metaller som årligen får tillföras åkermarken genom användning av avloppsslam får inte överskrida de gränsvärden som anges i bilaga C.

Tillförsel av metaller i åkermark

Gränsvärden enligt 9 § för den årliga mängd metaller som högst får tillföras åkermark vid användning av avloppsslam. Gränsvärdena avser genomsnitt räknat för en sjuårsperiod. Metallmängderna anges i gram per hektar och år.

Metall	Gränsvärde (gram per hektar och år) gällande från och med denna kungörelses ikraftträdande		
	år 1995	år 1995	år 2000
Bly	200	100	25
Kadmium	4,0	1,75	0,75
Koppar ¹	600	600	300
Krom	100	100	40
Kvicksilver	5	2,5	1,5
Nickel	50	50	25
Zink	800	800	600

¹ För koppar kan större mängder godtas om det kan visas att den aktuella åkermarken där avloppsslam ska spridas behöver kopparskott.

Gränsvärden för metaller

Metall	Maximal metallhalt i mark, mg/kg torrsubstans	Maximal metallhalt i slam, mg/kg	Årlig maximal tillförsel av metaller med slam, gram per hektar ¹
Bly	40	100	25
Kadmium	0,4	2	0,75
Koppar	40	600	300
Krom	60	100	40
Kvicksilver	0,3	2,5	1,5
Nickel	30	50	25
Zink	100 ²	800	600

¹ Genomsnitt räknat för en 7-årsperiod

² I följande län får markens zinkhalt uppgå till 150 mg/kg torrsubstans i jord: Jämtlands, Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västernorrlands och Västmanlands län.

8 Lagring och spridning av gödsel samt höst- och vinterbevuxen mark inom känsligt område

- Kontrollpunkterna Vnäring 1 – 11 gäller inom känsligt område, varav Vnäring 10 – 11 endast i Skåne, Halland och Blekinge.
- Kontrollpunkterna Vnäring 1 – 5 utgör tvärvillkor med inverkan på alla areal- och djurbaserade jordbrukarstöd.

Vnäring 1

Uppfylls kraven på lagringskapacitet för stallgödsel?

Instruktion

Kontrollera att

- lagringskapaciteten, dvs. storleken på utrymmet, uppfylls
- det finns en dokumenterad beräkning av lagringsvolymen (4 b §)
- relevanta faktorer ingår i beräkningen (4 a §).

De två punkter som rör dokumenterad beräkning av lagringsvolymen är nya 2010 och kan ta tid för lantbrukarna att åstadkomma i de fall inte gammal dokumentation finns sparad.

Länsstyrelsen bör under 2010 tydligt uppmana lantbrukarna att ordna sådan dokumentation snarast men avstå från att betrakta enbart bristande dokumentation som en tvärvillkorsöverträdelse.

Kommentar

Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, får lagring direkt på mark utomhus inte räknas in i lagringskapaciteten. Däremot får lagring inne i stallbyggnad, exempelvis i en djupströbädd, räknas in. I förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, anges lagringskapaciteten i antal månader och därför används detta för bedömningskriteriet omfattning. Det innebär att den faktiska volym som motsvarar t.ex. nivå 1 kommer att vara olika i olika verksamheter beroende på hur stor gödselproduktion de har. Endast uppfyllande av miniminivån utifrån förordningen ska bedömas.

	Skåne, Halland, Blekinge och Gotland samt Öland och känsliga kustområden		Övriga känsliga områden	
Antal djurenheter	Nöt, hästar, får och getter	Annan djurhållning	Nöt, hästar, får och getter	Annan djurhållning
fler än 100	8 mån	10 mån	8 mån	10 mån
fler än 10 upp till 100	8 mån	10 mån	6 mån	10 mån
fler än 2 upp till 10	6 mån	6 mån	6 mån	6 mån

Lantbrukarens dokumentation behöver inte vara skriftlig utan kan bestå av t.ex. data- eller ljudmedia som lantbrukaren på begäran gör åtkomlig för länsstyrelsen. Oavsett dokumentationens form ska den innehålla de uppgifter som krävs i bestämmelserna nedan.

Bedömningsvägledning

Vnäring 1 Lagringskapacitet

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Lagringskapacitet motsvarande en gödselproduktion under mindre än 1 månad fattas.	Lagringskapacitet motsvarande en gödselproduktion under 1-2 månader fattas.	Lagringskapacitet motsvarande en gödselproduktion under mer än 2 månader fattas.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, 6 §

6 § Jordbruksföretag med fler än 100 djurenheter ska ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under

1. åtta månader vid djurhållning som omfattar nötkreatur, hästar, får eller getter, samt
2. tio månader vid annan djurhållning.

Inom de områden som anges i 5 § första stycket 1 ska jordbruksföretag med fler än tio djurenheter ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under

1. åtta månader vid djurhållning som omfattar nötkreatur, hästar, får eller getter, samt
2. tio månader vid annan djurhållning.

I övriga delar av landet ska jordbruksföretag med fler än tio djurenheter ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under

1. sex månader vid djurhållning som omfattar nötkreatur, hästar, får eller getter, samt
2. tio månader vid annan djurhållning.

Inom områden som anges i 5 § ska jordbruksföretag där tio eller färre djurenheter hålls ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under sex månader. Jordbruksverket får föreskriva att kravet på lagringskapacitet inte skall gälla djurhållning som omfattar högst ett visst antal djur av ett visst djurslag.

Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 4 §, 4 a-b §§, 6-7 §§

4 § I 6 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket finns krav på minsta lagringskapacitet för stallgödsel. Från dessa krav undantas jordbruksföretag med högst två djurenheter i genomsnitt på årsbasis.

4 a § Inom känsliga områden ska när det är relevant följande punkter ingå vid bestämning av lagringsvolym:

- *Utsöndrad mängd träck och urin.* Faktorer som djurslag utifrån produktionsinriktning, djurantal, foderstat och uppfödningssintensitet ska beaktas vid beräkning av utsöndrad mängd träck och urin.
- *Tillsats av strömedel.*

- *Vattentillskott* genom spill-, disk- och rengöringsvatten samt i form av nederbörd som faller på lagringsytorna eller andra ytor som avvattnas till lagringsbehållaren.
- *Omsättningsförluster* som innebär minskande gödselvolym under lagringsperioden i system med mycket strömedel.

4 b § Inom känsliga områden ska dokumentation finnas över hur lagringsvolymen i enlighet med 4 a § har beräknats. Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig så länge beräkningen gäller för företaget.

6 § Gödsellagring inne i stallbyggnad, exempelvis i ströbädd, får inräknas i utrymme för lagring av stallgödseln.

7 § I utrymme för lagring av stallgödsel får mellanlagring direkt på mark utomhus inte inräknas.

Vnäring 2

Är lagringsutrymmet utformat så att läckage eller avrinning inte sker till omgivningen?

Instruktion

Kontrollera att lagringsutrymmet är utformat så att avrinning eller läckage inte sker till omgivningarna.

Kommentar

Utformningen ska bedömas på den del av lagringsutrymmet som behövs för att uppfylla kraven på lagringskapacitet enligt förordningen om miljöhänsyn i jordbruket. Utformningen bedöms på det lagringsutrymme som faktiskt finns. Saknas lagringskapacitet görs bedömningen av den överträdelsen enligt fråga Vnäring 1.

Överträdelser av utformningskravet bedöms endast utifrån dess allvar. Allvaret graderas utifrån om det sker läckage eller inte och vilken påverkan läckaget bedöms ha på omgivningen.

Bedömningsvägledning

Vnäring 2, Lagringsutrymmets utformning

	1	2	3
Allvar	Läckage eller avrinning kan ske eller har skett men bedöms inte leda till olägenhet för miljön eller människors hälsa.	Ej aktuellt	Läckage eller avrinning kan ske eller har skett och bedöms kunna leda till/har lett till olägenhet för miljön eller människors hälsa.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, 7 §

7 § Vid lagring av stallgödsel ska sådana lagringsutrymmen som avses i 6 § vara så utformade att avrinning eller läckage till omgivningen inte sker.

Vnäring 3

Är arealen tillräcklig i förhållande till tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel, samt finns dokumentation om införsel och bortförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel.

Anmärkning

Bedömningsvägledningen är uppdelad i tre delar.

(a) för dem som använder övergångsbestämmelserna om djurtäthet

(b) för dem som sprider enligt grundbestämmelsen om högsta tillåtna tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel motsvarande 22 kg fosfor per år.

Tillförsel enligt (b) beräknas som ett genomsnitt över en femårsperiod.

(c) för dokumentationsbrister

Instruktion

Kontrollera att

- arealen är tillräcklig i förhållande till tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel
- införsel och bortförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel dokumenteras

Kommentar

Eftersom tid före 2006 inte ska räknas med kan bestämmelsen slutligen kontrolleras tidigast vid utgången av år 2010. Bedömningsvägledning (b) kommer alltså inte att bli aktuell att använda förrän dess.

En överträdelse bedöms endast i omfattning. Omfattningen bedöms utifrån hur mycket spridningsareal som saknas. Saknas dokumentation som styrker att stallgödsel förts bort från företaget får man utgå från att gödseln spridits i verksamheten. Lantbrukarens dokumentation behöver inte vara skriftlig utan kan bestå av t.ex. data- eller ljudmedia som lantbrukaren på begäran gör åtkomlig för länsstyrelsen. Oavsett dokumentationens form ska den innehålla de uppgifter som krävs i bestämmelserna nedan.

Observera att även de som kan använda djurtäthetsbestämmelserna normalt sett måste följa bestämmelsen om 22 kg fosfor vid spridning av andra organiska gödselmedel eller vid spridning av stallgödsel som tas emot från ett annat företag. I sådana fall räknar man först bort den areal som krävs för den egna stallgödseln. Räcker inte arealen ens för den egna gödseln görs bedömning utifrån vägledning (a).

En bedömning av om tvärvillkoren uppfylls när det gäller tillförseln av organisk gödsel eller stallgödsel från ett annat företag får göras när det detta blir möjligt, dvs. tidigast vid utgången av år 2010.

På areal som är kontrakterad enligt de gamla djurtäthetsbestämmelserna, får under en övergångsperiod, gödsel spridas i samma mängd som i djurtäthetsbestämmelserna. Kontraktet ska då vara ingånget senast 31 december 2005 och övergångsperioden sträcker sig som längst

till och med 2010 års utgång.

Bedömningsvägledning

Vnäring 3a, Bedömning enligt de gamla djurtäthetsbestämmelserna, kontrollen avser föregående år

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Spridningsareal saknas, men motsvarande minst 90 % av erfordrad areal finns.	Spridningsareal saknas men motsvarande 60-90 % av erfordrad areal finns.	Spridningsareal saknas men motsvarande mindre än 60 % av erfordrad areal finns.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 3 b, Bedömning enligt bestämmelsen om högst 22 kg fosfor per hektar
Kan slutligen bedömas tidigast vid utgången av år 2010

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Stallgödsel och andra organiska gödselmedel har i genomsnitt spridits i mängder motsvarande mer än 22 kg men mindre än 25 kg fosfor per hektar.	Stallgödsel och andra organiska gödselmedel har i genomsnitt spridits i mängder motsvarande 25–35 kg fosfor per hektar.	Stallgödsel och andra organiska gödselmedel har i genomsnitt spridits i mängder motsvarande mer än 35 kg fosfor per hektar.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 3 c, Bedömning av dokumentationsbrister (13-14 §§)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Dokumentation finns men upp till ca 25 % av de uppgifter som är av betydelse för att kunna bedöma till- eller bortförda gödselmängder saknas.	Dokumentation finns men ca 25 – 75 % av de uppgifter som är av betydelse för att kunna bedöma till- eller bortförda gödselmängder saknas.	Dokumentation saknas helt, eller dokumentation finns men mer än ca 75 % av de uppgifter som är av betydelse för att kunna bedöma till- eller bortförda gödselmängder saknas.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 8-14 §§, 18-19 §§

Begränsning av den mängd stallgödsel eller andra organiska gödselmedel som får tillföras
8 § Stallgödsel eller andra organiska gödselmedel får under en femårsperiod inte tillföras i större mängd än vad som motsvarar 22 kg totalfosfor per hektar spridningsareal och år, räknat som ett genomsnitt för företagets hela spridningsareal per år under perioden. Femårsperioden utgörs av en löpande sammanhängande period om fem kalenderår.

Ytterligare bestämmelser för jordbruksföretag med djur

10 § Jordbruksföretag med högst tio djurenheter i genomsnitt på årsbasis omfattas inte av 8 § vad gäller gödsel från de egna djuren. Tillförsel av annan stallgödsel eller av andra organiska gödselmedel utöver den gödsel som kommer från egna djur får dock inte ske i större mängd än vad som anges i 8 §. Den spridningsareal som motsvarar de egna djuren ska först räknas bort. Beräkning av spridningsarealen för de egna djuren ska utgå från en tillförsel som högst får motsvara 22 kg totalfosfor per hektar och år. Fram till 1 januari 2013 får dock beräkningen av spridningsarealen för de egna djuren ske utifrån bilaga 5, för de djurslag som finns med i bilagan.

11 § Jordbruksföretag med i genomsnitt fler än tio djurenheter på årsbasis får fram till den 1 januari 2013 använda sig av följande bestämmelser:

1. När det gäller djurslag som finns med i bilaga 5 får företaget på årsbasis hålla det antal djur per hektar spridningsareal som framgår av bilagan, även om det innebär att 8 § inte kan följas.
2. Om gödsel från djurslag som finns med i bilaga 5 förs bort från företaget får djurantalet ökas i motsvarande grad. För att antalet djur ska få ökas då stallgödsel förs bort ska anteckningar enligt 14 § föras.
3. Tillförsel av annan stallgödsel eller av andra organiska gödselmedel på företagets spridningsareal, utöver den gödsel som kommer från egna djur som finns med i bilaga 5, får dock inte ske i större mängd än vad som anges i 8 §. Den spridningsareal som krävs för de egna djuren enligt bilaga 5 ska först räknas bort.

12 § De särskilda bestämmelserna i 11 § gäller dock inte för jordbruksföretag med fler än tio djurenheter som efter den 1 januari 2006 får ett tillstånd enligt 5 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller gör en anmälan om miljöfarlig verksamhet enligt 21 § i samma förordning om den förändring som ligger till grund för tillståndet eller anmälan medför att antalet djurenheter utökas i jordbruksföretaget. Dessa jordbruk ska följa bestämmelserna i 8 §.

Dokumentationsskyldighet när man tar emot eller för bort stallgödsel eller andra organiska gödselmedel

13 § På jordbruksföretag som tar emot stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska dokumentation finnas över mottaget gödselslag, vilken mängd som tas emot, vilken mängd totalfosfor den mottagna gödseln motsvarar, datum för mottagandet samt från vem gödseln kommer. För stallgödsel kan uppgifter om vilka djurslag och vilket antal djur gödseln kommer ifrån ersätta uppgiften om mängden totalfosfor. Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig under minst sex år.

14 § På jordbruksföretag som för bort stallgödsel ska dokumentation finnas över stallgödselmängden som levereras, vilka djurslag och vilket antal djur gödseln kommer ifrån alternativt hur stor mängd totalfosfor gödseln innehåller, datum för leverans samt till vem gödseln levereras. Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig under minst sex år.

Jordbruksföretag med högst tio djurenheter i genomsnitt på årsbasis omfattas inte av bestämmelserna i första stycket.

Vilken areal/mark får räknas in i spridningsarealen?

18 § I spridningsarealen får följande mark räknas in:

1. Åkermark inom jordbruksföretaget som är tillgänglig för spridning av stallgödsel eller andra organiska gödselmedel.
2. Betesmark om betesdjur finns på företaget. Endast den del av betesmarken som motsvarar betets andel av djurens foderstat får räknas in i spridningsarealen. Beräkningen ska ske på årsbasis.

19 § Areal som ligger i träda får inte räknas in i spridningsarealen. I spridningsarealen får inte heller räknas in åkermark där förbud mot spridning råder eller mark där spridning är olämplig, t.ex. på grund av närhet till ytvatten eller vattentäkt.

Vnäring 4

Uppfylls villkoren om balanserad gödsling utifrån grödans behov, spridningstidpunkter, nedbrukning under vintern, snötäckt mark m.m. vid spridning av gödsel?

Anmärkning

Bedömningsvägledningen för fråga 4 är uppdelad i fyra delfrågor. I de fall en överträdelse konstateras måste en bilaga till rapporteringsformuläret fyllas i där det framgår vilken typ av överträdelse det rör sig om enligt nedan.

Observera att det finns en möjlighet för lantbrukare att söka dispens från de gällande spridningsbestämmelserna. Dispensen innebär att lantbrukaren under 2010 få sprida gödsel enligt de bestämmelser som gällde före den 1 januari 2010.

Instruktion

Kontrollera att

- kväve inte har tillförts i större mängd än tillåtet (19 a – b §§) och att spridningen har skett utifrån grödans behov (20 §). Bedömningsvärdet för omfattning utgår ifrån den faktiska areal där överträdelse har skett.
- villkoren uppfylls för spridning av gödsel då marken är frusen, snötäckt, vattenmättad, översvämmad (24 §) eller ligger nära vattendrag eller sjö (24 a – b §§). Bedömningsvärdet för omfattning utgår ifrån den faktiska areal där överträdelse har skett. På denna fråga ska även allvar bedömas.
- villkoren uppfylls om spridningstidpunkter för gödsel (25–26 a §§ och 28 a-b §§). Bedömningsvärdet för omfattning utgår ifrån den faktiska areal där överträdelse har skett.
- kraven uppfylls på nedbrukning under senhösten (27 och 28 c §§). Bedömningsvärdet för omfattning utgår ifrån den faktiska areal där överträdelse har skett.

Kraven i 20 § på att gödslingsbehovet ska beräknas på visst sätt och beräkningen finnas dokumenterad genom en växtodlingsplan eller motsvarande är nya 2010 och kan ta tid för lantbrukarna att åstadkomma. Länsstyrelsen bör under 2010 tydligt uppmåna lantbrukarna att

ordna sådan dokumentation snarast men avstå från att betrakta enbart bristande dokumentation som en tvärvillkorsöverträdelse.

Kommentar

Lantbrukarens dokumentation behöver inte vara skriftlig utan kan bestå av t.ex. data- eller ljudmedia som lantbrukaren på begäran gör åtkomlig för länsstyrelsen. Oavsett dokumentationens form ska den innehålla de uppgifter som krävs i bestämmelserna nedan.

Bedömningsvägledning

Vnäring 4a, Kvävegödsling utifrån maxgränser och grödans behov

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Spridning har skett i strid med bestämmelserna, dock på mindre än 3 hektar mark.	Spridning har skett i strid med bestämmelserna på 3–10 hektar mark.	Spridning har skett i strid med bestämmelserna på mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 4b, Förhållanden: vattenmättad, översvämmad, snötäckt, frusen mark, mark nära vattendrag eller sjö

	1	2	3
Allvar	Gödsel från spridningen har sannolikt eller kommer sannolikt inte att orsaka olägenhet för människors hälsa eller miljön.	Ej aktuellt	Spridningen av gödsel har sannolikt eller kommer sannolikt att orsaka olägenhet för människors hälsa eller miljön
Omfattning	Spridning har skett i strid med bestämmelserna, dock på mindre än 1 hektar mark	Spridning har skett i strid med bestämmelserna på 1–3 hektar mark.	Spridning har skett i strid med bestämmelserna på mer än 3 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 4c, Tidpunkt för spridning

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Spridning har skett vid tidpunkt då förbud råder, dock på mindre än 1 hektar mark.	Spridning har skett på 1–3 hektar mark vid tidpunkt då förbud råder.	Spridning har skett på mer än 3 hektar mark vid tidpunkt då förbud råder.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 4d, Nedbrukning

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark.	Överträdelsen omfattar 3–10 hektar mark.	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 19 a-b §§, 20 §, 24-26 a §§, 27 §, 28 a-c §§

19 a § Inom känsliga områden får stallgödsel inte tillföras i större mängd än vad som motsvarar 170 kg totalkväve per hektar spridningsareal och år. Tillförseln av stallgödsel får räknas som ett genomsnitt för företagets hela spridningsareal.

19 b § Inom känsliga områden får inför höstsådd högst 60 kg lättillgängligt kväve per hektar tillföras för den höstsådda grödans behov på hösten.

20 § Inom känsliga områden ska tillförseln av kväve via gödselmedel begränsas så att den inte överstiger den mängd som för avsedd gröda kan anses vara nödvändig för att utnyttja växtplatsens produktionsförmåga. På jordbruksföretag ska behovet av gödselkväve för den förväntade skördenivån beräknas efter att hänsyn tagits till stallgödselns långtidseffekt, förfruktseffekt, eventuell mulljord samt tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel till årets gröda.

Vid beräkning av gödslingsbehovet till en enskild gröda ska utgångspunkten vara den förväntade skördenivån för det aktuella fältet. I beräkningen ska de ingående posterna enligt bilaga 6 vara med. Beräkningen ska dokumenteras genom en växtodlingsplan eller motsvarande. Beräkningen ska användas som utgångspunkt för gödslingen.

24 § Inom känsliga områden får inte

1. gödselmedel spridas på vattenmättad eller översvämmad mark,
2. gödselmedel spridas på snötäckt mark, eller
3. gödselmedel spridas på frusen mark.

24 a § Inom känsliga områden får gödselmedel inte spridas på jordbruksmark närmare än två meter från kant som gränsar till vattendrag eller sjö.

Den gödsel som djuren själva tillför marken vid betesgång ska inte räknas in i begreppet spridning.

24 b § Inom känsliga områden får gödselmedel inte spridas på jordbruksmark som gränsar till vattendrag eller sjö och där markens lutning mot vattnet överskrider 10 procent (10/100). Spridning av mineralgödsel i växande gröda är dock undantagen från förbudet i första meningen.

Den gödsel som djuren själva tillför marken vid betesgång ska inte räknas in i begreppet spridning.

25 § Inom känsliga områden får inte heller

1. mineralgödsel spridas under tiden den 1 november – den 28 februari,

2. stallgödsel eller andra organiska gödselmedel spridas under tiden den 1 november – den 28 februari om inte annat följer av 26 – 27 §§ eller 28 a – 28 b §§.

Blekinge, Skåne och Hallands län

26 § I Blekinge, Skåne och Hallands län är spridning av stallgödsel och andra organiska gödselmedel under tiden den 1 augusti – den 31 oktober bara tillåten i växande gröda eller inför höstsådd av höstoljeväxter. På lerjordar är dock spridning även tillåten inför höstsådd av annan gröda än oljeväxter. Spridning i fånggröda är inte tillåten.

26 a § Med undantag från vad som sägs i 26 § första meningen får fasta gödselslag spridas i både växande gröda och på obevuxen mark under tiden den 20 oktober – 30 november. Fastgödsel från fjäderfän får dock under tiden den 20 oktober – 30 november inte spridas på obevuxen mark. Spridning i fånggröda är inte tillåten.

(del av) 27 § Fastgödsel som sprids på obevuxen mark under tiden den 20 oktober – 30 november ska dock brukas ned inom fyra timmar.

De känsliga kustområdena, känsliga områden i Västra Götalands och Östergötlands läns inland, känsliga områden kring Hjälmaren och Mälaren, Gotlands län samt Öland

28 a § I de känsliga kustområdena, i känsliga områden i Västra Götalands och Östergötlands läns inland, i känsliga områden kring Hjälmaren och Mälaren, i Gotlands län samt på Öland är spridning av stallgödsel och andra organiska gödselmedel under tiden den 1 augusti – den 31 oktober bara tillåten i växande gröda eller inför höstsådd. Spridning i fånggröda är inte tillåten. Den närmare indelningen av vilka delar av Sverige som tillhör de känsliga områdena framgår av 2 §.

28 b § Med undantag från vad som sägs i 28 a § första meningen får fasta gödselslag spridas i både växande gröda och på obevuxen mark under tiden den 10 oktober – 30 november. Fastgödsel från fjäderfän får dock under tiden den 10 oktober – 30 november inte spridas på obevuxen mark. Spridning i fånggröda är inte tillåten.

28 c § Fastgödsel som sprids på obevuxen mark i de känsliga kustområdena, i känsliga områden i Västra Götalands och Östergötlands läns inland, i känsliga områden kring Hjälmaren och Mälaren, i Gotlands län samt på Öland under tiden den 10 oktober – 30 november ska brukas ned inom 12 timmar.

Den närmare indelningen av vilka delar av Sverige som tillhör de känsliga områdena framgår av 2 §.

Undantag

36 § Den operativa tillsynsmyndigheten får i enskilda fall medge undantag från bestämmelserna i 23-23 a §§, 24 § 2 och 3, 25 § 2, 26-27 §§ och 28 a-28 c §§ om omständighet har uppstått som verksamhetsutövaren varken kunnat eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka. Undantag får dock inte lämnas om verksamhetsutövaren på egen hand kan fullgöra det som åligger honom eller henne eller om verksamhetsutövaren kan uppdra åt någon annan att göra det.

Den operativa tillsynsmyndigheten får dock även medge undantag från nedmyllningskravet i 27 § om det behövs på grund av särskilt hög risk för jordflykt på våren.

37 § Den operativa tillsynsmyndigheten får i enskilda fall, dock längst till och med den 31 december 2010, medge att följande spridningsrestriktioner får gälla:

1. Inom känsliga områden får inte mineralgödselkväve spridas under tiden den 1 november – den 15 februari. Stallgödsel eller andra organiska gödselmedel får inte spridas under tiden den 1 januari – den 15 februari.

2. Inom Blekinge, Skåne, Hallands, Gotlands län samt på Öland och inom de kustområden som anges i bilaga 2 får stallgödsel och andra organiska gödselmedel under tiden den 1 augusti – den 30 november bara spridas i växande gröda, undantaget fånggröda, eller före höstsådd. Fasta gödselslag, med undantag av fjäderfägödsel, får dock spridas på obevuxen mark, utan krav på efterföljande höstsådd, under tiden den 20 oktober – den 30 november i Blekinge, Skåne och Hallands län om nedbrukning sker inom fyra timmar, och den 10 oktober – den 30 november i Gotlands län samt på Öland och inom kustområdena i bilaga 2 om nedbrukning sker samma dag.

3. I Blekinge, Skåne och Hallands län ska stallgödsel som sprids på obevuxen mark under perioden den 1 mars – 19 oktober myllas eller brukas ned inom fyra timmar från spridningen. Stallgödsel som sprids på obevuxen mark i Blekinge, Skåne och Hallands län under perioden den 20 oktober – 31 december och den 16 – 28 februari ska brukas ned inom fyra timmar.

Vnäring 5

Uppfylls kraven på höst- eller vinterbevuxen mark?

Anmärkning

Gäller endast i Götaland.

Instruktion

Kontrollera att

- kraven på andelen höst- eller vinterbevuxen mark uppfylls inom respektive område
- kraven för godkända grödor och obearbetad åkermark används på rätt sätt för att marken ska anses som höst- eller vinterbevuxen
- kraven på tidpunkt för sådd, avbruten tillväxt och bearbetning uppfylls inom respektive område för att åkermarken ska anses som höst- eller vinterbevuxen

Kommentar

Den faktiska areal där överträdelse har skett ingår i de olika nivåerna för omfattning.

Bedömningsvägledning

Vnäring 5, Höst- eller vinterbevuxen mark

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark.	Överträdelsen omfattar 3–10 hektar mark.	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, 11 §

11 § Jordbruksföretag med mer än 5 ha åkermark i Blekinge, Skåne och Hallands län ska ha minst 60 procent av marken höst- eller vinterbevuxen. För Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län ska motsvarande andel av marken vara minst 50 procent. Jordbruksverket får meddela närmare föreskrifter om odlingen. Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen besluta om undantag.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 29-34 §§

Krav för att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen

Inledande bestämmelser

29 § I 11 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket finns bestämmelser om att en viss andel av åkermarken i vissa områden ska vara höst- eller vinterbevuxen.

Godkända grödor och obearbetad åkermark

30 § Godkända grödor för att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen är

1. vall,
2. höstoljeväxter,
3. höstsäd,
4. sockerbetor, fodersocker- och foderbetor, morötter, rödbetor och andra liknande rotväxter,
5. fleråriga frukt- och bärodlingar,
6. energiskog, och
7. fånggrödor.

Grödorna ska vara sådda med en för arten och syftet med odlingen normal utsädesmängd.

31 § Även åkermark som är obearbetad efter spannmåls- och oljeväxtodling får räknas som höst- eller vinterbevuxen, men bara om marken är obearbetad från axgång i spannmålsodling respektive från blomning i oljeväxtodling.

Tidpunkt för sådd, avbruten tillväxt och bearbetning

32 § För att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen ska huvudgrödor och sådana fånggrödor för vilka tillväxten kommer att avbrytas under efterföljande vårsäsong sås

1. senast den 5 oktober i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län, och
2. senast den 15 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län.

33 § För att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen får tillväxten av vall, fleråriga frukt- och bärodlingar, energiskog samt fånggrödor sådda före den 1 augusti avbrytas

1. tidigast den 10 oktober i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län, och
2. tidigast den 20 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län.

Som höstbevuxen åkermark får i Blekinge, Skåne och Hallands län även räknas fånggrödor i form av vitsenap och oljerättika sådda före den 20 augusti. Tillväxten av vitsenap och oljerättika får avbrytas tidigast i enlighet med första stycket punkten 2.

Obearbetad åkermark efter spannmåls- och oljeväxtodling får bearbetas eller bekämpas kemiskt tidigast vid de tidpunkter som anges i första stycket.

34 § För att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen får

1. tillväxten av fånggrödor sådda den 1 augusti eller senare avbrytas tidigast under efterföljande vårsäsong, och

2. tillväxten av vallar och fånggrödor som innehåller mer än en fjärdedel baljväxter med avseende på ytandelen av växttäcknet avbrytas först under efterföljande vårsäsong.

Extra tvärvillkor för miljöersättningar

Kontrollpunkterna Vnäring 6 – 11 utgör endast extra tvärvillkor för miljöersättningar. De får därför genomgående markerats med ”Ej aktuellt” om du är helt säker på att lantbrukaren **inte** söker utbetalning av några miljöersättningar med åtagandestart 2007 eller senare. Gå hellre igenom dessa kontrollpunkter om du är osäker på vilka stöd lantbrukaren söker än att löpa risken att tvingas åka tillbaka och komplettera kontrollen vid ett senare tillfälle. Jordbruksverkets IT-system håller isär kontrollresultaten så att de endast används för de stöd/ersättningar där de är relevanta.

Vnäring 6

Täcks urin- och flytgödselbehållare av ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna, och sker påfyllning under täckning?

Instruktion

Kontrollera att

- flytgödselbehållare och urinbehållare har ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna.
- påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare sker under täckning vid lagring av stallgödsel

Kommentarer

Överträdelsens omfattning bestäms av andelen av den totala gödselytan som saknar täckning och om eventuellt svämtäcke kan bedömas som stabilt. När det gäller andel av ytan som saknar täckning kan det röra sig om att en enskild behållare saknar stabilt svämtäcke eller annan form av flytande täckning på en del av ytan. Det kan också handla om att det finns flera behållare på gården och någon av dem saknar täckning medan andra uppfyller kraven. När det gäller fast tak görs bedömningen om taket uppfyller kraven på täckning eller inte, vilket innebär att antingen uppfyller hela behållarens yta kravet eller inte. Är svämtäcket uppbrutet, tunt eller blött måste en bedömning göras av om det uppfyller kravet på att vara stabilt. I så fall kan omfattning nivå 2 vara aktuellt ”behållaren täcks av svämtäcke men det uppfyller inte kraven på ett stabilt svämtäcke”.

Om påfyllning inte sker under täckning motsvarar detta omfattning nivå 2. Allvaret bedöms av i vilken grad det påverkar täckningens funktion. Om gödseln faller rakt ner och in under täckningen med ett litet hål i täckningen som följd motsvarar detta allvar nivå 1, men om gödseln hamnar ovanpå täckningen eller om påfyllningen ger större skador på täckningen motsvarar detta allvar nivå 3.

Bedömningsvägledning

Vnäring 6a, Täckning (Extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Stabilt svämtäcke eller annan täckning saknas men mer än 90 % av den totala gödselytan är täckt.	Stabilt svämtäcke eller annan täckning saknas men 50–90 % av den totala gödselytan är täckt, eller hela ytan täcks av svämtäcke men det uppfyller inte kraven på ett stabilt svämtäcke.	Stabilt svämtäcke eller annan täckning saknas och mindre än 50 % av gödselytan är täckt.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 6b Påfyllning (Extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Påfyllning av flytgödsel eller urin sker inte under täckning men det har endast haft liten inverkan på täckningens funktion.	Ej aktuellt	Påfyllning av flytgödsel eller urin sker inte under täckning och det har lett till att täckningen inte fungerar som avsett.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 5 a-d §§

5 a § Vid lagring av stallgödsel ska flytgödselbehållare och urinbehållare ha ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna. Om ett svämtäcke eller annan täckning på en behållare bryts eller skadas ska de återskapas snarast möjligt.

5 b § Påfyllning av urin och flytgödsel till urin- och flytgödselbehållare ska ske under täckning. Undantag gäller dock vid påfyllning som sker innan ett svämtäcke återskapats.

5 c § Påfyllning av icke pumpbar gödsel till urin- och flytgödselbehållare får ske ovanifrån förutsatt att öppningen i täckningen hålls så liten som möjligt för att minimera ammoniakförlusterna.

5 d § Bestämmelserna i 5 a – 5 c §§ gäller enbart för jordbruksföretag med fler än tio djurenheter i

1. Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götalands län, samt

2. slättbygder inom Värmlands, Örebro och Västmanlands län.
I bilaga 4 till dessa föreskrifter anges vilka områden som ska anses som slättbygder inom Värmlands, Örebro och Västmanlands län.

Övrig information

Allmänna råd utgör inte i sig extra tvärvillkor för miljöersättningar men i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring finns vägledning till hur bestämmelserna kan uppfyllas då behållaren täcks med svämtäcke eller annan täckning.

Allmänna råd till 5 a § föreskrifterna (allmänna råd är inte bindande utan ska ses som en rekommendation)

Om svämtäcket på en flytgödselbehållare skadas eller bryts i samband med omrörning eller spridning av gödseln bör ett stabilt svämtäcke ha återskapats inom 14 dagar. Efter en fullständig tömning kan en något längre tid accepteras om gödselnivån i behållaren är så låg att det av praktiska skäl inte går att t.ex. blanda ner fastgödsel eller halm. Tiden för återskapande bör vid tömning räknas från det att gödsel åter börjar tillföras behållaren. På en urinbehållare bör ett

stabilt svämtäcke återskapas inom 7 dagar efter spridning.

Om annan täckning, exempelvis tak, skadats bör detta åtgärdas inom 14 dagar. Om inte detta är praktiskt möjligt bör alternativ täckning användas för att minimera ammoniakförluster under den tid det tar att åtgärda skadan på den ursprungliga täckningen.

Vnäring 7

Denna fråga blir aktuell 2011.

Anmärkning

Eftersom spridning före 2006 inte ska tas med kan en första bedömning av hur bestämmelsen uppfyllts först ske vid utgången av år 2010. Bedömningsvägledningen som gäller det här tvärvillkoret är därför inte aktuell att använda förrän dess.

Bedömningsvägledning

Vnäring 7, Spridning på tillgänglig spridningsareal (extra tvärvillkor för miljöersättningar)
Kan slutligen bedömas tidigast vid utgången av år 2010

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Spridning har inte skett på hela arealen, men spridning har skett på mer än 90 % av erfordrad areal.	Spridning har skett på 60–90 % av erfordrad areal.	Spridning har skett på mindre än 60 % av erfordrad areal.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, , 17 §

Stallgödsel och andra organiska gödselmedel ska fördelas över spridningsarealen

17 § Om ett jordbruksföretag tillför stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska gödseln under en femårsperiod ha tillförts på hela spridningsarealen. Har företaget tillgång till en större spridningsareal än vad som krävs för att uppfylla bestämmelserna i 8 § behöver stallgödsel eller andra organiska gödselmedel endast tillföras på den minsta areal som krävs för att 8 § ska kunna uppfyllas. Femårsperioden utgörs av en löpande sammanhängande period om fem kalenderår. Djurhållande företag med högst tio djurenheter är undantagna från kraven att tillföra gödseln på hela spridningsarealen när det gäller gödseln från de egna djuren. På företag med fler än tio djurenheter i genomsnitt på årsbasis och som omfattas av bestämmelserna i 11 §, ska under en femårsperiod gödsel från de egna djuren istället tillföras på minst den spridningsareal som behövs för djuren enligt bilaga 5. Femårsperioden utgörs av en löpande sammanhängande period om fem kalenderår.

Vnäring 8

Uppfylls kraven på att gödsel ska spridas så att den inte hamnar utanför åkern och att gödsel inte ska spridas på ängs- eller betesmark om det skadar natur- och kulturvärden?

Instruktion

Kontrollera att

- gödsel inte sprids på åkermark så att det hamnar utanför åkern
- gödsel inte sprids på ängs- eller betesmark så att natur- eller kulturvärden kan skadas av spridningen

Kommentar

Det är allvaret i överträdelsen som bedöms.

Bedömningsvägledning

Vnäring 8, Natur- och kulturvärden (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
--	---	---	---

Allvar	Spridning har skett så gödseln hamnat utanför åkern eller spridning har skett på ängs- eller betesmark som kan skadas av spridningen men det har troligen inte uppkommit någon skada på miljön eller på natur- och kulturvärden.	Ej aktuellt	Spridningen har skett så att gödseln hamnat utanför åkern eller spridningen har skett på ängs- eller betesmark som kan skadas av spridningen, och det har troligen eller kommer troligen resultera i skada på miljön eller på natur- eller kulturvärden.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:199) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket, 10-11 §§

10 § Handelsgödsel, stallgödsel samt slam eller annat organiskt avfall får inte spridas på åkermark så att det hamnar utanför åkern.

11 § Handelsgödsel, stallgödsel samt slam eller annat organiskt avfall får inte spridas på ängs- eller betesmark om natur- eller kulturvärden kan skadas av spridningen.

Vnäring 9

Uppfylls kraven på nedbrukning för att minska ammoniakförluster vid spridning av mineralgödsel som innehåller urea?

Instruktion

Kontrollera att mineralgödsel som innehåller urea har myllats eller brukats ned inom fyra timmar från spridningen vid spridning på obevuxen mark.

Kommentar

Den faktiska areal där överträdelse har skett utgör de olika nivåerna för omfattning.

Bedömningsvägledning

Vnäring 9 Nedbrukning av mineralgödsel som innehåller urea (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
--	---	---	---

Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark	Överträdelsen omfattar 3-10 hektar mark	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 23 §

23 § Mineralgödsel som innehåller urea ska vid spridning på obevuxen mark myllas eller brukas ned inom fyra timmar från spridningen.

Vnäring 10

Uppfylls kraven på nedbrukning för att minska ammoniakförluster vid spridning av stallgödsel?

Anmärkning

Gäller endast inom Blekinge, Skåne och Hallands län.

Instruktion

Kontrollera att kraven på nedbrukning av stallgödsel uppfylls inom respektive område.

Kommentar

Den faktiska areal där överträdelse har skett utgör de olika nivåerna för omfattning.

Bedömningsvägledning

Vnäring 10 Nedbrukning av stallgödsel i Blekinge, Skåne och Hallands län (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark.	Överträdelsen omfattar 3–10 hektar mark.	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 27 §

(del av) 27 § Vid spridning av stallgödsel på obevuxen mark i Blekinge, Skåne och Hallands län ska nedmyllning ske inom fyra timmar.

Vnäring 11

Har spridning av flytgödsel i växande gröda skett med en teknik som minskar ammoniakförlusterna?

Anmärkning

Gäller endast inom Blekinge, Skåne och Hallands län.

Instruktion

Kontrollera att kraven för spridning av flytgödsel uppfylls med någon av de metoder som föreskrivits.

Kommentar

Den faktiska areal där överträdelse har skett utgör de olika nivåerna för omfattning.

Bedömningsvägledning

Vnäring 11 Spridning av flytgödsel i växande gröda i Bleking, Skåne och Hallands län (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark.	Överträdelsen omfattar 3–10 hektar mark.	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 28 §

28 § I Blekinge, Skåne och Hallands län ska spridning av flytgödsel i växande gröda ske med någon av följande metoder:

- bandspridningsteknik eller annan liknande teknik som innebär att gödseln direkt placeras på marken under växttäcket,
- myllningsaggregat eller annan liknande teknik som innebär att gödseln placeras direkt i marken,
- teknik som innebär att 1 del gödsel späds ut med minst ½ del vatten före spridningen, eller
- teknik som innebär att spridningen följs av bevattning med minst 10 millimeter vatten. Bevattning ska påbörjas senast inom fyra timmar och vara avslutad inom tolv timmar efter det att spridningen inleddes. Om det regnar får regnmängden räknas från kravet på minst 10 millimeter vatten.

9 Lagring och spridning av gödsel samt höst- och vinterbevuxen mark *utanför* känsligt område

- Kontrollpunkterna Vnäring 12 – 18 utgör endast extra tvärvillkor för miljöersättningar. De får därför genomgående markerats med "Ej aktuellt" om du är helt säker på att lantbrukaren **inte** söker utbetalning av några miljöersättningar med åtagandestart 2007 eller senare. Gå hellre igenom dessa kontrollpunkter om du är osäker på vilka stöd lantbrukaren söker än att löpa risken att tvingas åka tillbaks och komplettera kontrollen vid ett senare tillfälle. Jordbruksverkets IT-system håller isär kontrollresultaten så att de endast används för de stöd/ersättningar där de är relevanta.
- Kontrollpunkterna Vnäring 15 och 19 gäller bara i delar av de icke känsliga områdena. De gäller t.ex. inte alls i Norrland.

Vnäring 12

Uppfylls kraven på lagringskapacitet för stallgödsel?

Instruktion

Kontrollera att lagringskapaciteten, dvs. storleken på utrymmet, uppfylls.

Kommentar

Lagringskapaciteten, dvs. storleken på utrymmet, bör som regel bedömas innan utformningen bedöms (fråga 13). Enligt föreskrifterna (SJVFS 2004:62) får lagring direkt på mark utomhus inte räknas in i lagringskapaciteten. Däremot får lagring inne i stallbyggnad, exempelvis i en djupströbädd, räknas in.

I förordningen om miljöhänsyn i jordbruket anges lagringskapaciteten i antal månader och därför används detta för bedömningskriteriet omfattning. Det innebär att den faktiska volym som motsvarar t.ex. nivå 1 kommer att vara olika i olika verksamheter beroende på hur stor gödselproduktion de har. Endast uppfyllande av miniminivån utifrån förordningen ska bedömas.

	Områden utanför känsliga områden	
Antal djurenheter	Nöt, hästar, får och getter	Annan djurhållning
fler än 100	8 mån	10 mån
fler än 10 upp till 100	6 mån	6 mån 10 mån ¹
fler än 2 upp till 10	inga generella bestämmelser	inga generella bestämmelser

¹ gäller från och med den 1 juli 2013

Bedömningsvägledning

Vnäring 12 Lagringskapacitet (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Lagringskapacitet motsvarande en gödselproduktion under mindre än 1 månad fattas.	Lagringskapacitet motsvarande en gödselproduktion under 1–2 månader fattas.	Lagringskapacitet motsvarande en gödselproduktion under mer än 2 månader fattas.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Förordning 1998:915 om miljöhänsyn i jordbruket, 6 §

(del av) 6 § Jordbruksföretag med fler än 100 djurenheter ska ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under

1. åtta månader vid djurhållning som omfattar nötkreatur, hästar, får eller getter, samt
2. tio månader vid annan djurhållning.

...

I övriga delar av landet ska jordbruksföretag med fler än tio djurenheter ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under

1. sex månader vid djurhållning som omfattar nötkreatur, hästar, får eller getter, samt
2. tio månader vid annan djurhållning.

...

Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 4 §, 6-7 §§

4 § I 6 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket finns krav på minsta lagringskapacitet för stallgödsel. Från dessa krav undantas jordbruksföretag med högst två djurenheter i genomsnitt på årsbasis.

6 § Gödsellagring inne i stallbyggnad, exempelvis i ströbädd, får inräknas i utrymme för lagring av stallgödseln.

7 § I utrymme för lagring av stallgödsel får mellanlagring direkt på mark utomhus inte inräknas.

Vnäring 13

Är lagringsutrymmet utformat så att läckage eller avrinning inte sker till omgivningen?

Instruktion

Kontrollera att lagringsutrymmet är utformat så att avrinning eller läckage inte sker till omgivningarna.

Kommentar

Utformningen ska bedömas på den del av lagringsutrymmet som behövs för att uppfylla kraven på lagringskapacitet enligt förordningen om miljöhänsyn i jordbruket. Utformningen bedöms på det lagringsutrymme som faktiskt finns. Saknas lagringskapacitet görs bedömningen av den överträdelsen enligt fråga Vnäring 12.

Överträdelser av utformningskravet bedöms endast utifrån dess allvar. Allvaret graderas utifrån om det sker läckage eller inte och vilken påverkan läckaget bedöms ha på omgivningen.

Bedömningsvägledning

Vnäring 13 Lagringsutrymmets utformning (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Läckage eller avrinning kan ske eller har skett men bedöms inte leda till olägenhet för miljön eller människors hälsa	Ej aktuellt	Läckage eller avrinning kan ske eller har skett och bedöms kunna leda till/har lett till olägenhet för miljön eller människors hälsa.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, 7 §

7 § Vid lagring av stallgödsel ska sådana lagringsutrymmen som avses i 6 § vara så utformade att avrinning eller läckage till omgivningen inte sker.

Vnäring 14

Är arealen tillräcklig i förhållande till tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel, samt finns dokumentation om införsel och bortförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel?

Bedömningsvägledningen är uppdelad i tre delar.

(a) för dem som använder övergångsbestämmelserna om djurtäthet

(b) för dem som sprider enligt grundbestämmelsen om högsta tillåtna tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel motsvarande 22 kg fosfor per år.

Tillförsel enligt (b) beräknas som ett genomsnitt över en femårsperiod.

(c) för dokumentationsbrister

Instruktion

Kontrollera att

- arealen är tillräcklig i förhållande till tillförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel
- införsel och bortförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel dokumenteras

Kommentar

Eftersom tid före 2006 inte ska räknas med kan bestämmelsen slutligen kontrolleras tidigast vid utgången av år 2010. Bedömningsvägledning (b) kommer alltså inte att bli aktuell att använda förrän dess.

En överträdelse bedöms endast i omfattning. Omfattningen bedöms utifrån hur mycket spridningsareal som saknas. Saknas dokumentation som styrker att stallgödsel förts bort från företaget får man utgå från att gödseln spridits i verksamheten. Lantbrukarens dokumentation behöver inte vara skriftlig utan kan bestå av t.ex. data- eller ljudmedia som lantbrukaren på begäran gör åtkomlig för länsstyrelsen. Oavsett dokumentationens form ska den innehålla de uppgifter som krävs i bestämmelserna nedan.

Observera att även de som kan använda djurtäthetsbestämmelserna normalt sett måste följa bestämmelsen om 22 kg fosfor vid spridning av andra organiska gödselmedel eller vid spridning av stallgödsel som tas emot från ett annat företag. I sådana fall räknar man först bort den areal som krävs för den egna stallgödseln. Räcker inte arealen ens för den egna gödseln görs bedömning utifrån vägledning (a).

En bedömning av om tvärvillkoren uppfylls när det gäller tillförseln av organisk gödsel eller stallgödsel från ett annat företag får göras när det detta blir möjligt, dvs. tidigast vid utgången av år 2010.

På areal som är kontrakterad enligt de gamla djurtäthetsbestämmelserna, får under en övergångsperiod, gödsel spridas i samma mängd som i djurtäthetsbestämmelserna. Kontraktet ska då vara ingånget senast 31 december 2005 och övergångsperioden sträcker sig som längst till och med 2010 års utgång.

Bedömningsvägledning

Vnäring 14a, Bedömning enligt de gamla djurtäthetsbestämmelserna (extra tvärvillkor för miljöersättningar), kontrollen avser föregående år

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Spridningsareal saknas, men motsvarande minst 90 % av erfordrad areal finns.	Spridningsareal saknas men motsvarande 60-90 % av erfordrad areal finns.	Spridningsareal saknas men motsvarande mindre än 60 % av erfordrad areal finns.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 14b, Bedömning enligt bestämmelsen om högst 22 kg fosfor per hektar (extra tvärvillkor för miljöersättningar). Kan slutligen bedömas tidigast vid utgången av år 2010

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Stallgödsel och andra organiska gödselmedel har i genomsnitt spridits i mängder motsvarande mer än 22 kg men mindre än 25 kg fosfor per hektar finns.	Stallgödsel och andra organiska gödselmedel har i genomsnitt spridits i mängder motsvarande 25-35 kg fosfor per hektar.	Stallgödsel och andra organiska gödselmedel har i genomsnitt spridits i mängder motsvarande mer än 35 kg fosfor per hektar.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 14 c, Bedömning av dokumentationsbrister (13-14 §§)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Dokumentation finns men upp till ca 25 % av de uppgifter som är av betydelse för att kunna bedöma till- eller bortförda gödselmängder saknas.	Dokumentation finns men ca 25 – 75 % av de uppgifter som är av betydelse för att kunna bedöma till- eller bortförda gödselmängder saknas.	Dokumentation saknas helt, eller dokumentation finns men mer än ca 75 % av de uppgifter som är av betydelse för att kunna bedöma till- eller bortförda gödselmängder saknas.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (, SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 8-14 §§, 18-19 §§

Begränsning av den mängd stallgödsel eller andra organiska gödselmedel som får tillföras
8 § Stallgödsel eller andra organiska gödselmedel får under en femårsperiod inte tillföras i större mängd än vad som motsvarar 22 kg totalfosfor per hektar spridningsareal och år, räknat som ett genomsnitt för företagets hela spridningsareal per år under perioden. Femårsperioden utgörs av en löpande sammanhängande period om fem kalenderår.

Ytterligare bestämmelser för jordbruksföretag med djur

10 § Jordbruksföretag med högst tio djurenheter i genomsnitt på årsbasis omfattas inte av 8 § vad gäller gödsel från de egna djuren. Tillförsel av annan stallgödsel eller av andra organiska gödselmedel utöver den gödsel som kommer från egna djur får dock inte ske i större mängd än

vad som anges i 8 §. Den spridningsareal som motsvarar de egna djuren ska först räknas bort. Beräkning av spridningsarealen för de egna djuren ska utgå från en tillförsel som högst får motsvara 22 kg totalfosfor per hektar och år. Fram till 1 januari 2013 får dock beräkningen av spridningsarealen för de egna djuren ske utifrån bilaga 5, för de djurslag som finns med i bilagan.

11 § Jordbruksföretag med i genomsnitt fler än tio djurenheter på årsbasis får fram till den 1 januari 2013 använda sig av följande bestämmelser:

1. När det gäller djurslag som finns med i bilaga 5 får företaget på årsbasis hålla det antal djur per hektar spridningsareal som framgår av bilagan, även om det innebär att 8 § inte kan följas.
2. Om gödsel från djurslag som finns med i bilaga 5 förs bort från företaget får djurantalet ökas i motsvarande grad. För att antalet djur ska få ökas då stallgödsel förs bort ska anteckningar enligt 14 § föras.
3. Tillförsel av annan stallgödsel eller av andra organiska gödselmedel på företagets spridningsareal, utöver den gödsel som kommer från egna djur som finns med i bilaga 5, får dock inte ske i större mängd än vad som anges i 8 §. Den spridningsareal som krävs för de egna djuren enligt bilaga 5 ska först räknas bort.

12 § De särskilda bestämmelserna i 11 § gäller dock inte för jordbruksföretag med fler än tio djurenheter som efter den 1 januari 2006 får ett tillstånd enligt 5 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller gör en anmälan om miljöfarlig verksamhet enligt 21 § i samma förordning om den förändring som ligger till grund för tillståndet eller anmälan medför att antalet djurenheter utökas i jordbruksföretaget. Dessa jordbruk ska följa bestämmelserna i 8 §.

Dokumentationsskyldighet när man tar emot eller för bort stallgödsel eller andra organiska gödselmedel

13 § På jordbruksföretag som tar emot stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska dokumentation finnas över mottaget gödselslag, vilken mängd som tas emot, vilken mängd totalfosfor den mottagna gödseln motsvarar, datum för mottagandet samt från vem gödseln kommer. För stallgödsel kan uppgifter om vilka djurslag och vilket antal djur gödseln kommer ifrån ersätta uppgiften om mängden totalfosfor. Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig under minst sex år.

14 § På jordbruksföretag som för bort stallgödsel ska dokumentation finnas över stallgödselmängden som levereras, vilka djurslag och vilket antal djur gödseln kommer ifrån alternativt hur stor mängd totalfosfor gödseln innehåller, datum för leverans samt till vem gödseln levereras. Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig under minst sex år.

Jordbruksföretag med högst tio djurenheter i genomsnitt på årsbasis omfattas inte av bestämmelserna i första stycket.

Vilken areal/mark får räknas in i spridningsarealen?

18 § I spridningsarealen får följande mark räknas in:

1. Åkermark inom jordbruksföretaget som är tillgänglig för spridning av stallgödsel eller andra organiska gödselmedel.
2. Betesmark om betesdjur finns på företaget. Endast den del av betesmarken som motsvarar betets andel av djurens foderstat får räknas in i spridningsarealen. Beräkningen ska ske på årsbasis.

19 § Areal som ligger i träda får inte räknas in i spridningsarealen. I spridningsarealen får inte heller räknas in åkermark där förbud mot spridning råder eller mark där spridning är olämplig, t.ex. på grund av närhet till ytvatten eller vattentäkt.

Vnäring 15

Täcks urin- och flytgödselbehållare av ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna, och sker påfyllning under täckning?

Anmärkning

Gäller endast i Götaland och delar av Svealand. Se bestämmelsen.

Instruktion

Kontrollera att

- flytgödselbehållare och urinbehållare har ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna
- påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare sker under täckning vid lagring av stallgödsel

Kommentar

Överträdelsens omfattning bestäms av andelen av den totala gödselytan som saknar täckning och om eventuellt svämtäcke kan bedömas som stabilt. När det gäller andel av ytan som saknar täckning kan det röra sig om att en enskild behållare saknar stabilt svämtäcke eller annan form av flytande täckning på en del av ytan. Det kan också handla om att det finns flera behållare på gården och någon av dem saknar täckning medan andra uppfyller kraven. När det gäller fast tak görs bedömningen om taket uppfyller kraven på täckning eller inte, vilket innebär att antingen uppfyller hela behållarens yta kravet eller inte. Är svämtäcket uppbrutet, tunt eller blött måste en bedömning göras av om det uppfyller kravet på att vara stabilt. I så fall kan omfattning nivå 2 vara aktuellt ”behållaren täcks av svämtäcke men det uppfyller inte kraven på ett stabilt svämtäcke”.

Om påfyllning inte sker under täckning motsvarar detta omfattning nivå 2. Allvaret bedöms av i vilken grad det påverkar täckningens funktion. Om gödseln faller rakt ner och in under täckningen med ett litet hål i täckningen som följd motsvarar detta allvar nivå 1, men om gödseln hamnar ovanpå täckningen eller om påfyllningen ger större skador på täckningen motsvarar detta allvar nivå 3.

Bedömningsvägledning

Vnäring 15a, Täckning (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Stabilt svämtäcke eller annan täckning saknas men mer än 90 % av den totala gödselytan är täckt.	Stabilt svämtäcke eller annan täckning saknas men 50–90 % av den totala gödselytan är täckt, eller hela ytan täcks av svämtäcke men det uppfyller inte kraven på ett stabilt svämtäcke	Stabilt svämtäcke eller annan täckning saknas och mindre än 50 % av gödselytan är täckt.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Vnäring 15b, Påfyllning (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Påfyllning av flytgödsel eller urin sker inte under täckning men det har endast haft liten inverkan på täckningens funktion.	Ej aktuellt	Påfyllning av flytgödsel eller urin sker inte under täckning och det har lett till att täckningen inte fungerar som avsett.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 5 a-d §§

5 a § Vid lagring av stallgödsel ska flytgödselbehållare och urinbehållare ha ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna. Om ett svämtäcke eller annan täckning på en behållare bryts eller skadas ska de återskapas snarast möjligt.

5 b § Påfyllning av urin och flytgödsel till urin- och flytgödselbehållare ska ske under täckning. Undantag gäller dock vid påfyllning som sker innan ett svämtäcke återskapats.

5 c § Påfyllning av icke pumpbar gödsel till urin- och flytgödselbehållare får ske ovanifrån förutsatt att öppningen i täckningen hålls så liten som möjligt för att minimera ammoniakförlusterna.

5 d § Bestämmelserna i 5 a – 5 c §§ gäller enbart för jordbruksföretag med fler än tio djurenheter i

1. Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götalands län, samt
 2. slättbygder inom Värmlands, Örebro och Västmanlands län.
- I bilaga 4 till dessa föreskrifter anges vilka områden som ska anses som slättbygder inom Värmlands, Örebro och Västmanlands län.

Övrig information

Allmänna råd utgör inte i sig extra tvärvillkor för miljöersättningar men i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring finns vägledning till hur bestämmelserna kan uppfyllas då behållaren täcks med svämtäcke eller annan täckning.

Allmänna råd till 5 a § föreskrifterna (allmänna råd är inte bindande utan ska ses som en rekommendation)

Om svämtäcket på en flytgödselbehållare skadas eller bryts i samband med omrörning eller spridning av gödseln bör ett stabilt svämtäcke ha återskapats inom 14 dagar. Efter en fullständig tömning kan en något längre tid accepteras om gödselnivån i behållaren är så låg att det av praktiska skäl inte går att t.ex. blanda ner fastgödsel eller halm. Tiden för återskapande bör vid tömning räknas från det att gödsel åter börjar tillföras behållaren. På en urinbehållare bör ett

stabilt svämtäcke återskapas inom 7 dagar efter spridning.

Om annan täckning, exempelvis tak, skadats bör detta åtgärdas inom 14 dagar. Om inte detta är praktiskt möjligt bör alternativ täckning användas för att minimera ammoniakförluster under den tid det tar att åtgärda skadan på den ursprungliga täckningen.

Vnäring 16

Denna fråga blir aktuell 2011.

Anmärkning

Eftersom spridning före 2006 inte ska tas med kan en första bedömning av hur bestämmelsen uppfyllts först ske vid utgången av år 2010. Bedömningsvägledningen som gäller det här tvärvillkoret är därför inte aktuell att använda förrän dess.

Bedömningsvägledning

Vnäring 16 Spridning på tillgänglig spridningsareal (extra tvärvillkor för miljöersättningar), kan slutligen bedömas tidigast vid utgången av år 2010

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Spridning har inte skett på hela arealen, men spridning har skett på mer än 90 % av erfordrad areal	Spridning har skett på 60-90 % av erfordrad areal	Spridning har skett på mindre än 60 % av erfordrad areal
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvär villkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 17 §

17 § Om ett jordbruksföretag tillför stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska gödseln under en femårsperiod ha tillförts på hela spridningsarealen. Har företaget tillgång till en större spridningsareal än vad som krävs för att uppfylla bestämmelserna i 8 § behöver stallgödsel eller andra organiska gödselmedel endast tillföras på den minsta areal som krävs för att 8 § ska kunna uppfyllas. Femårsperioden utgörs av en löpande sammanhängande period om fem kalenderår. Djurhållande företag med högst tio djurenheter är undantagna från kraven att tillföra gödseln på hela spridningsarealen när det gäller gödseln från de egna djuren. På företag med fler än tio djurenheter i genomsnitt på årsbasis och som omfattas av bestämmelserna i 11 §, ska under en femårsperiod gödsel från de egna djuren istället tillföras på minst den spridningsareal som behövs för djuren enligt bilaga 5. Femårsperioden utgörs av en löpande sammanhängande period om fem kalenderår.

Vnäring 17

Uppfylls kraven på att gödsel ska spridas så att den inte hamnar utanför åkern och att gödsel inte ska spridas på ängs- eller betesmark om det skadar natur- och kulturvärden?

Instruktion

Kontrollera att

- gödsel inte sprids på åkermark så att det hamnar utanför åkern
- gödsel inte sprids på ängs- eller betesmark så att natur- eller kulturvärden kan skadas av spridningen

Kommentar

Det är allvaret i överträdelsen som bedöms.

Bedömningsvägledning

Vnäring 17, Natur- och kulturvärden (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Spridning har skett så gödseln hamnat utanför åkern eller spridning har skett på ängs- eller betesmark som kan skadas av spridningen, men det har troligen inte uppkommit någon skada på miljön eller på natur- eller kulturvärden.	Ej aktuellt	Spridning har skett så gödseln hamnat utanför åkern eller spridning har skett på ängs- eller betesmark som kan skadas av spridningen, och det har eller kommer troligen resultera i skada på miljön eller på natur- eller kulturvärden.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket, 10-11 §§

10 § Handelsgödsel, stallgödsel samt slam eller annat organiskt avfall får inte spridas på åkermark så att det hamnar utanför åkern.

11 § Handelsgödsel, stallgödsel samt slam eller annat organiskt avfall får inte spridas på ängs- eller betesmark om natur- eller kulturvärden kan skadas av spridningen.

Vnäring 18

Uppfylls kraven på nedbrukning?

Instruktion

Kontrollera att

- kraven uppfylls på nedbrukning under vintern (dispens kan finnas)
- mineralgödsel som innehåller urea har myllats eller brukats ned inom fyra timmar från spridningen vid spridning på obevuxen mark

Kommentar

Den faktiska areal där överträdelse har skett utgör de olika nivåerna för omfattning.

Bedömningsvägledning

Vnäring 18 Nedbrukning av gödsel (extra tvärvillkor för miljöersättningar)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark.	Överträdelsen omfattar 3–10 hektar mark.	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 23-23 a §§

23 § Mineralgödsel som innehåller urea ska vid spridning på obevuxen mark myllas eller brukas ned inom fyra timmar från spridningen.

23 a § Stallgödsel och andra organiska gödselmedel som sprids under perioden den 1 december – den 28 februari ska brukas ned inom 12 timmar.

Vnäring 19

Uppfylls kraven på höst- eller vinterbevuxen mark?

Anmärkning

Gäller endast i Götaland. Bestämmelsen utgör fr.o.m. 2009 skötselkrav och är därmed tvärvillkor i hela Götaland, även utanför känsligt område.

Instruktion

Kontrollera att

- kraven på andelen höst- eller vinterbevuxen mark uppfylls inom respektive område
- kraven för godkända grödor och obearbetad åkermark används på rätt sätt för att marken ska anses som höst- eller vinterbevuxen
- kraven på tidpunkt för sådd, avbruten tillväxt och bearbetning uppfylls inom respektive område för att åkermarken ska anses som höst- eller vinterbevuxen

Kommentar

Den faktiska areal där överträdelse har skett utgör grunden i de olika nivåerna för omfattning.

Bedömningsvägledning

Vnäring 19 Höst- eller vinterbevuxen mark (tvärvillkor fr.o.m. 2009 eftersom regeln utgör skötselkrav)

	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Överträdelsen omfattar mindre än 3 hektar mark.	Överträdelsen omfattar 3–10 hektar mark.	Överträdelsen omfattar mer än 10 hektar mark.
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, 11 §

11 § Jordbruksföretag med mer än 5 ha åkermark i Blekinge, Skåne och Hallands län skall ha minst 60 procent av marken höst- eller vinterbevuxen. För Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län skall motsvarande andel av marken vara minst 50 procent.

Jordbruksverket får meddela närmare föreskrifter om odlingen. Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen besluta om undantag.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 29-34 §§

29 § I 11 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket finns bestämmelser om att en viss andel av åkermarken i vissa områden ska vara höst- eller vinterbevuxen.

Godkända grödor och obearbetad åkermark

30 § Godkända grödor för att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen är

1. vall,
2. höstoljeväxter,
3. höstsäd,
4. sockerbetor, fodersocker- och foderbetor, morötter, rödbetor och andra liknande rotväxter,
5. fleråriga frukt- och bärodlingar,
6. energiskog, och
7. fånggrödor.

Grödorna ska vara sådda med en för arten och syftet med odlingen normal utsädesmängd.

31 § Även åkermark som är obearbetad efter spannmåls- och oljeväxtodling får räknas som höst- eller vinterbevuxen, men bara om marken är obearbetad från axgång i spannmålsodling respektive från blomning i oljeväxtodling.

Tidpunkt för sådd, avbruten tillväxt och bearbetning

32 § För att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen ska huvudgrödor och sådana fånggrödor för vilka tillväxten kommer att avbrytas under efterföljande vårsäsong sås

1. senast den 5 oktober i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län, och
2. senast den 15 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län.

33 § För att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen får tillväxten av vall, fleråriga frukt- och bärodlingar, energiskog samt fånggrödor sådda före den 1 augusti avbrytas

1. tidigast den 10 oktober i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län, och

2. tidigast den 20 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län.

Som höstbevuxen åkermark får i Blekinge, Skåne och Hallands län även räknas fånggrödor i form av vitsenap och oljerättika sådda före den 20 augusti. Tillväxten av vitsenap och oljerättika får avbrytas tidigast i enlighet med första stycket punkten 2.

Obearbetad åkermark efter spannmåls- och oljeväxtodling får bearbetas eller bekämpas kemiskt tidigast vid de tidpunkter som anges i första stycket.

34 § För att åkermark ska anses som höst- eller vinterbevuxen får

1. tillväxten av fånggrödor sådda den 1 augusti eller senare avbrytas tidigast under efterföljande vårsäsong, och

2. tillväxten av vallar och fånggrödor som innehåller mer än en fjärdedel baljväxter med avseende på ytdelen av växttäcket avbrytas först under efterföljande vårsäsong.

10 Växtskydd

Kontrollpunkterna Vskydd 1 – 2 utgör tvärvillkor med inverkan på alla areal- och djurbaserade jordbrukarstöd.

Vskydd 1

Används endast växtskyddsmedel som är godkända i Sverige?

Instruktion

Läs igenom vad som står i sprutjournalen och kontrollera därefter att växtskyddsmedel som används är godkända i Sverige. Titta i sprutboden eller motsvarande för att se vilka preparat som finns.

Kommentar

Stäm av resultatet på denna kontrollpunkt med motsvarande punkt i livsmedelskontrollen. Där finns ytterligare krav. Om du är osäker på om ett preparat är godkänt eller inte kan du kontakta Kemikalieinspektionen eller söka preparatet i bekämpningsmedelsregistret via KemI:s webbplats www.kemi.se. Användning av betat utsäde räknas inte som användning av växtskyddsmedel. Försök med växtskyddsmedel som inte är godkända får utföras, och ska inte föranleda någon tvärvillkorsanmärkning, förutsatt att försöksorganisationen har ett beslut från KemI om försöket och att lantbrukaren följer kraven i KemI:s beslut. Det är inte olagligt att i sitt förråd ha preparat som inte (längre) är godkända. Däremot kan det, beroende på övergångsbestämmelser för det enskilda preparatet, vara förbjudet att **använda** preparat som inte längre är godkända.

Bedömningsvägledning

Vskydd 1

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar	Använd endast allvarsnivå 3 vid överträdelser av detta villkor			Användning av ett växtskyddsmedel som inte är godkänt
Omfattning *	Använd endast omfattningsnivå 2 eller 3 vid överträdelser av detta villkor		Punktbehandling	Bredspridning
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

* Omfattning: Bedömningen sker utifrån hur stor del av lantbrukarens totala odlade arealer åkermark det förbjudna ämnet är använt på innevarande säsong.

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

14 kap. 13 § miljöbalken

13 § Kemiska eller biologiska bekämpningsmedel får inte importeras från länder som inte är medlemmar i Europeiska unionen, släppas ut på marknaden eller användas utan att vara godkända enligt 14 § av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Vskydd 2

Används växtskyddsmedlen endast till de grödor och med högst de doser som framgår av märkningen?

Instruktion

Kontrollera att växtskyddsmedlen endast används

- till de grödor som framgår av märkningen,
- med högst de doser som framgår av märkningen.

Kommentar

Stäm av resultatet på denna kontrollpunkt med motsvarande punkt i livsmedelskontrollen. Där finns ytterligare krav. I praktiken får kontrollen baseras på befintlig dokumentation av redan utförd bekämpning, om inte kontrollanten anländer när bekämpningsarbetet pågår. Även om lantbrukaren inte själv utför bekämpningen måste dokumentationen finnas på gården, för att uppfylla livsmedels- och foderbestämmelserna. Den som utför bekämpningen är skyldig att föra dokumentationen och förvara originalet, men lantbrukaren måste se till att få kopior från den som utfört bekämpningen. (Om det handlar om energigrödor eller annan odling som inte har med livsmedels- eller foderproduktion att göra räcker det att lantbrukaren kan skaffa fram kopior inom den tid som kontrollmyndigheten begär.)

Verksamhetskravet utgörs av det som står om grödor och dosering på etiketten, med eventuellt tilläggsblad som är fäst direkt på förpackningen. I de fall förpackningarna är små får informationen finnas på märkningssedlar eller bipacksedlar. Om inte tillsynsbesöket råkar sammanfalla med pågående användning av medlen får kontrollen och bedömningen av eventuella överträdelser av verksamhetskravet baseras på vad som framgår av sprutjournalen eller annan lätt tillgänglig dokumentation på gården.

Miljöbalken ställer egentligen krav på att användaren av växtskyddsmedlen måste hålla sig uppdaterad om aktuella bestämmelser om t.ex. högsta dos för de preparat hon/han använder. Rättspraxis har dock blivit att den information som finns på märkningen gäller vid kontrollen, även om exempelvis andra doser har beslutats mer nyligen av KemI.

Det finns två undantag och det är de preparat som har fått dispens eller s.k. Off-label registrering. Det finns en speciell ingång för dispenser i bekämpningsmedelsregistret på Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se. Eventuellt behöver kontrollanten ringa till dispensinnehavaren för att få reda på villkoren för dispensen. En Off-label registrering är en form av dispens som innebär att Kemikalieinspektionen fattar ett beslut om utvidgat användningsområde för ett preparat. Det vanligaste är att preparatet får användas i ytterligare någon gröda. Själva namnet anger att användningen inte finns med i märkningen. Det som KemI har beslutat om grödor och högsta dosering gäller som verksamhetskrav. I dessa fall får man leta upp vad som gäller i bekämpningsmedelsregistret.

Dispenser och off-label registreringar är vanligast inom trädgårdsområdet.

Bedömningsvägledning

Vskydd 2

	Mindre överträdelser	1	2	3
Allvar	Växtskyddsmedlet är använt i en dos som överskrider den högsta tillåtna dosen med högst 10 %.		Växtskyddsmedlet är inte godkänt till grödan eller växtskyddsmedlet är använt i en dos som överskrider den högsta tillåtna dosen.	Växtskyddsmedlet är inte godkänt till grödan och växtskyddsmedlet är använt i en dos som överskrider den högsta tillåtna dosen.
Omfattning *	Punktbehandling	Under 25 %	25-50 %	Över 50 %
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

* Omfattning: Bedöms utifrån hur stor del av lantbrukarens samlade behandlade arealer åkermark som är behandlade på fel sätt.

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

Förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel, 39 §

39 § Vid tillämpning av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2, 3 och 6 §§ miljöbalken skall särskilt iaktas att växtskyddsmedel används

1. på ett sätt som är förenligt med de förutsättningar för godkännande som föreskrivits enligt 10 § denna förordning,

(10 § Kemikalieinspektionen får meddela närmare föreskrifter om de förutsättningar för godkännande som skall gälla enligt 14 kap. 14 § miljöbalken i fråga om växtskyddsmedlets sammansättning, verkningssätt och egenskaper i övrigt samt behovet utifrån bekämpningsändamål).

2. enligt de villkor som beslutats enligt 21 §,

(21 § För att säkerställa efterlevnaden av sådana föreskrifter som avses i 10 §, får Kemikalieinspektionen efter samråd med andra berörda myndigheter besluta att godkännandet skall vara förenat med särskilda villkor utöver vad som följer av gällande föreskrifter om hantering, klassificering, förpackning, märkning och annan produktinformation. De särskilda villkoren skall anges i godkännandet.)

3. med de märkningskrav som avses i 36 §,

(36 § Kemikalieinspektionen får meddela de föreskrifter om klassificering, förpackning och märkning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön eller som behövs med anledning av växtskyddsmedelsdirektivet.)

4. med tillämpning av principerna för god växtskyddssed och, där så är möjligt, principerna om integrerad bekämpning.

Extra tvärvillkor för miljöersättningar

Kontrollpunkterna Vskydd 3 – 7 utgör endast extra tvärvillkor för miljöersättningar. De får därför genomgående markeras med "Ej aktuellt" om du är helt säker på att lantbrukaren **inte** söker utbetalning av några miljöersättningar med åtagandestart 2007 eller senare. Gå hellre igenom dessa kontrollpunkter om du är osäker på vilka stöd lantbrukaren söker än att löpa risken att tvingas åka tillbaks och komplettera kontrollen vid ett senare tillfälle.

Jordbruksverkets IT-system håller isär kontrollresultaten så att de endast används för de stöd/ersättningar där de är relevanta.

Vskydd 3

Har den som utfört bekämpningsarbetet intyg om behörighet (klass 2L-preparat) eller tillstånd (klass 1L-preparat)?

Instruktion

Kontrollera att kraven på behörighet uppfylls för den som har utfört bekämpningsarbetet.

Kommentar

Den som har behörighet ska ha både ett pappersbeslut och ett plastkort. Finns inte det går det att söka direkt i SPRUT-registret. Det finns personer på varje länsstyrelse som har tillgång till registret. Dispenser från kravet finns beviljade från Jordbruksverket. Dessa kommer att kunna ses i registret. Dispensinnehavaren bör även kunna visa upp beslutet.

Behörigheten att använda växtskyddsmedel är giltig under fem år, sedan måste den förnyas.

Bedömningsvägledning

Vskydd 3

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar	Använd endast allvarsnivå 2 eller 3 vid överträdelser av detta villkor		Intyg om behörighet (2L) saknas	Tillstånd (1 L) saknas
Omfattning	Använd endast omfattningsnivå 2 eller 3 vid överträdelser av detta villkor		Punktbehandling	Bredspridning
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel, 44 och 47 §§

44 § Ett växtskyddsmedel som hänförs till klass 1 eller 2 enligt 20 § får användas endast av den som uppfyller särskilda kunskapskrav. Föreskrifter om särskilda kunskapskrav får förenas med krav på att den som använder växtskyddsmedlet skall ha uppnått viss ålder.

47 § Ett växtskyddsmedel som hänförs till klass 1 enligt 20 § får användas endast med särskilt tillstånd. Ett tillstånd skall avse viss tid.

Frågan om tillstånd prövas

1. när det gäller verksamhet som huvudsakligen berör jordbruk, skogsbruk eller trädgårdsskötsel av Statens jordbruksverk,
2. när det gäller åtgärder mot ohyra och skadedjur enligt 9 kap. 9 § miljöbalken av Socialstyrelsen, och
3. när det gäller annan verksamhet än i 1 och 2 av Arbetsmiljöverket.

Statens jordbruksverk får meddela föreskrifter om att tillståndsfrågor som enligt andra stycket 1 skall prövas av Jordbruksverket i stället skall prövas av länsstyrelsen.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2007:76) om tillstånd och kunskapskrav för användning av växtskyddsmedel

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas på växtskyddsmedel, klass 1L och 2L. Dessa är avsedda att huvudsakligen användas inom jordbruk, skogsbruk eller trädgårdsskötsel.

Definitioner

2 § I dessa föreskrifter avses med:

klass 1-medel: växtskyddsmedel som Kemikalieinspektionen har hänfört till behörighetsklass 1L och som endast får användas av den som uppfyller särskilda kunskapskrav och har tillstånd,

klass 2-medel: växtskyddsmedel som Kemikalieinspektionen har hänfört till behörighetsklass 2L och som endast får användas av den som uppfyller särskilda kunskapskrav,

kurssäsong: 1 augusti – 31 maj, och

utbildning: grundutbildning eller fortbildning.

Krav för att få använda växtskyddsmedel

3 § För att få tillstånd att använda klass 1-medel eller intyg om behörighet att använda klass 2-medel krävs att sökanden har fyllt 18 år och uppfyller kunskapskraven i 4 §.

Tillstånd eller intyg om behörighet kan endast ges för den tid då kunskaperna är aktuella.

Kunskapskrav

4 § För att få använda klass 1- och klass 2-medel ska nedanstående kunskapskrav vara uppfyllda.

1. Kunskaper om växtskyddsmedlens

a. egenskaper,

b. användningsområden och

c. påverkan på människor och miljö.

2. Kunskaper om åtgärder som kan vidtas för att förhindra eller minska skador som medlen kan orsaka.

3. Kunskaper om bestämmelser om växtskyddsmedlen.

4. Praktiska kunskaper som medför att bekämpningen kan utföras i enlighet med gällande bestämmelser och på ett lämpligt sätt i övrigt. Kravet på praktiska kunskaper för att få använda klass 2-medel gäller inte för den som har genomfört grundutbildning före den 1 november 2004.

5 § Kunskapskravens närmare utformning framgår av de kursplaner för utbildningarna som Jordbruksverket fastställer. (Kursplanerna finns på Jordbruksverkets webbplats).

6 § Om Jordbruksverket har fastställt en särskild kursplan för endast viss eller vissa former av bekämpning är kunskapskraven uppfyllda endast för den eller de former av bekämpning som kursplanen omfattar.

7 § Den som uppfyller kunskapskraven för klass 1-medel uppfyller också kunskapskraven för klass 2-medel.

När är kunskapskraven uppfyllda?

8 § Kunskapskraven i 4 § 1-3 är uppfyllda av den som har genomfört sådan utbildning som anges i 13 § eller likvärdig utbildning i annat EU- eller EES-land. Utbildningen ska vara genomförd med godkänt kunskapsprov och godkänd närvaro under samma kurssäsong.

9 § De praktiska kunskaperna i 4 § 4 är uppfyllda av den som har genomfört grundutbildning efter den 31 oktober 2004 eller likvärdig utbildning i annat EU- eller EES-land.

Fram till den 31 december 2009 är de praktiska kunskaperna för klass 1-medel även uppfyllda av den som

1. under handledning av någon som uppfyller kunskapskraven, har deltagit i praktiskt bekämpningsarbete med klass 2-medel under minst fem heldagar och visat lämplighet för detta arbete samt har intyg på genomförd praktik, eller
 2. har deltagit i de praktiska momenten på en grundutbildning och har intyg på detta. Sådant intyg som avses i andra stycket 1 ska lämnas på blankett *Intyg om praktiskt bekämpningsarbete* (V 9). (Blanketten finns på Jordbruksverkets webbplats).
- 10 § Den som uppfyller de praktiska kunskaperna enligt 9 § andra stycket har även efter den 31 december 2009 praktiska kunskaper enligt 4 § 4 om ansökan om tillstånd för klass 1-medel lämnas till länsstyrelsen senast den 31 december 2009.

Hur länge är kunskaperna aktuella?

- 11 § Kunskaperna är aktuella till och med den 31 maj fem år efter den kurssäsongs då grundutbildningen genomfördes. För den som går fortbildning inom denna tid är kunskaperna aktuella till och med den 31 maj fem år efter den kurssäsongs då fortbildningen genomfördes. Den som går fortbildning under fjärde kurssäsongsen efter föregående utbildning har aktuella kunskaper till och med den 31 maj sex år efter den kurssäsongs då fortbildningen genomfördes.
- 12 § Fortbildning måste ske inom den tid som kunskaperna är aktuella. Om fortbildning inte sker inom den tiden måste ny grundutbildning genomföras. Den som före den 1 november 2004 har gått utbildning uppfyller kunskapskraven i fem kalenderår efter det år då utbildningen genomfördes. Därefter kan fortbildning genomföras till och med den 31 maj nio år efter den kurssäsongs då utbildningen genomfördes, trots att kunskaperna inte längre är aktuella.

Utbildning

- 13 § Länsstyrelsen svarar för utbildningarna *Grundkurs i användning av växtskyddsmedel*, *Fortbildningskurs i användning av växtskyddsmedel* och *Fortbildningskurs i betning*. Jordbruksverket svarar för utbildningarna *Grundkurs i betning* och *Kurs i behandling av enskilda plantor i skogsplantering*. Utbildningarna ska genomföras i enlighet med kursplanerna.

Begäran om intyg och ansökan om tillstånd

- 14 § Begäran om att få intyg om behörighet för klass 2-medel och ansökan om tillstånd för användning av klass 1-medel ska lämnas till länsstyrelsen i sökandens folkbokföringslän eller till Jordbruksverket. Begäran och ansökan ska göras på blankett *Begäran/ansökan – användning av växtskyddsmedel* (V 8) eller blankett *Begäran – användning av växtskyddsmedel i skogsplantering* (V 78). (Blanketterna finns på Jordbruksverkets webbplats).
- Länsstyrelsen utfärdar intyg om behörighet och prövar ansökan om tillstånd för de utbildningar som länsstyrelsen svarar för enligt 13 §. Jordbruksverket utfärdar intyg om behörighet och prövar ansökan om tillstånd för de utbildningar som Jordbruksverket svarar för enligt 13 §

Återkallelse av tillstånd

- 15 § I 24 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken finns bestämmelser om återkallelse av tillstånd.

Undantag

- 16 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket ge undantag från bestämmelserna i dessa föreskrifter.

Vskydd 4

Finns det tillstånd för spridning inom vattenskyddsområde?

Instruktion

Kontrollera att det i relevanta fall finns tillstånd för spridning av växtskyddsmedel inom vattenskyddsområde.

Kommentar

För spridning inom vattenskyddsområde krävs det tillstånd av den kommunala nämnd som arbetar med miljö- och hälsoskyddsfrågor. En sprutförare är skyldig att ta reda på om det planerade området för spridning är beläget inom ett vattenskyddsområde. Tillstånd ska sökas för spridning för alla typer av områden inom ett vattenskyddsområde, även park och grönytor etc.

Bedömningsvägledning

Vskydd 4

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar	Använd endast allvarsnivå 3 vid överträdelser av detta villkor			Det finns inget tillstånd
Omfattning	Använd endast omfattningsnivå 3 vid överträdelser av detta villkor			Bredspridning
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, 14 §

Förbud mot spridning i vissa fall

14 § Bekämpningsmedel får inte utan tillstånd av sådan kommunal nämnd som avses i 10 § yrkesmässigt användas

- på tomtmark för flerfamiljshus,
- på gårdar till förskolor och skolor eller allmänna lekplatser,
- inom skyddsområde för vattentäkt,
- vid planerings- och anläggningsarbeten.

Tillstånd skall sökas av den som skall utföra spridningen men kan efter skriftlig överenskommelse uppdras åt den som nyttjar marken.

Vskydd 5

Är bekämpningsåtgärden dokumenterad?

Instruktion

Kontrollera att varje bekämpningsåtgärd är dokumenterad med uppgifter om:

- vilket medel och vilken dos som har använts,
- tidpunkt och plats för spridningen,
- temperatur och vindförhållanden,
- skyddsavstånd,
- vilka försiktighetsmått som har iakttagits till skydd mot miljöpåverkan vid påfyllning och rengöring av utrustningen.

Om det är ett växtskyddsmedel som är särskilt skadligt för pollinerande insekter ska dokumentationen också innehålla uppgifter om:

- grödans slag,
- förekomst av blommande växter på den behandlade arealen, både gröda och annan vegetation.

Kommentar

Stäm av resultatet på denna kontrollpunkt med motsvarande punkt i livsmedelskontrollen. Där finns ytterligare krav. Hur dokumentationen utformas är fritt men det finns sprutjournaler och växtodlingsprogram framtagna för att underlätta att anteckningarna görs på ett korrekt sätt.

Sprutjournal finns t.ex. att ladda ner från växtskyddssidorna på www.greppa.nu.

Lantbrukarens dokumentation behöver i tvärvillkorssammanhang inte vara skriftlig även om ord som ”anteckningar” finns kvar i de svenska bestämmelserna. Dokumentationen kan bestå av t.ex. data- eller ljudmedia som lantbrukaren på begäran gör åtkomlig för länsstyrelsen.

Oavsett dokumentationens form ska den innehålla de uppgifter som krävs i bestämmelserna nedan.

Bedömningsvägledning

Vskydd 5

	Mindre överträdelser	1	2	3
Allvar		Bristfälliga upplysningar om det använda medlet eller doseringen	Bristfälliga dokumentation om flera upplysningar	Ingen dokumentation alls
Omfattning	Bristfälliga upplysningar i dokumentationen på upp till 25 % av lantbrukarens odlade arealer	Bristfälliga upplysningar i dokumentationen på mellan 25 % och 50 % av lantbrukarens odlade arealer	Bristfälliga upplysningar i dokumentationen på mellan 50 % och 90 % av lantbrukarens odlade arealer	Bristfälliga upplysningar i dokumentationen på mer än 90 % av lantbrukarens odlade arealer
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, 9 §

Dokumentation

9 § Den som sprider bekämpningsmedel som hänförs till klass 1 eller klass 2 enligt 8 § förordningen (1985:836) om bekämpningsmedel skall anteckna varje sådan åtgärd. Av dokumentationen skall framgå

- vilket medel och vilken dos som använts samt tidpunkt och plats för spridningen,
- temperatur och vindförhållanden,
- vilka skyddsavstånd som hållits till omgivningen, samt
- vilka försiktighetsmått som iakttagits till skydd mot miljöpåverkan vid påfyllning och rengöring av utrustningen.

Dokumentationen skall sparas i tre år och skall vid anmodan kunna upp visas för tillsynsmyndighet.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:94) om skyldighet att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter,

1 § Allmänna bestämmelser om dokumentationskrav vid spridning av kemiska bekämpningsmedel finns i 9 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel.

2 § I dessa föreskrifter förstås med

bekämpningsmedel som är särskilt skadligt för pollinerande insekter: bekämpningsmedel som enligt Kemikalieinspektionens beslut skall vara märkt med ”Mycket giftigt för bin” respektive ”Giftigt för bin” eller annan text som anger att medlet är särskilt skadligt för pollinerande insekter,

yrkesmässig spridning av bekämpningsmedel: sådan spridning av bekämpningsmedel som sker i driften av ett jordbruks-, skogsbruks-, eller trädgårdsföretag.

3 § Den som yrkesmässigt sprider bekämpningsmedel som är särskilt skadligt för pollinerande insekter skall föra anteckningar om

- a) vilket medel och vilken dos som använts, datum och klockslag då spridningen påbörjats samt plats för spridningen,
- b) temperatur och vindförhållanden,
- c) vilka skyddsavstånd som hållits till omgivningen,
- d) vilka försiktighetsmått som iakttagits till skydd mot miljöpåverkan vid påfyllning och rengöring av sprututrustning,
- e) grödans slag, samt
- f) förekomst av blommande växter på den behandlade arealen, såväl gröda som annan vegetation.

Skyldigheten att föra anteckningar omfattar inte behandling av betesgående djur till skydd mot insekter. Anteckningarna skall bevaras i minst tre år.

Vskydd 6

Förefaller förvaringen av växtskyddsmedel vara sådan att hälso- och miljörisker förebyggs?

Instruktion

Kontrollera att hälso- eller miljöfarliga växtskyddsmedel förvaras så att hälso- och miljörisker förebyggs.

Kommentar

Växtskyddsmedel som kräver tillstånd, det vill säga livsfarliga och mycket farliga kemiska produkter, ska förvaras så att obehöriga inte kan komma åt dem. Hälsofarliga växtskyddsmedel

ska förvaras så att de är svåråtkomliga för små barn och avskilda från produkter som är avsedda att förtäras.

Bedömningsvägledning

Vskydd 6

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Ett av villkoren är inte uppfyllt (obehöriga har tillträde till produkterna, produkterna är inte svåråtkomliga för barn, produkterna är inte åtskilda från livsmedel eller foder)	Två av villkoren är inte uppfyllda (obehöriga har tillträde till produkterna, produkterna är inte svåråtkomliga för barn, produkterna är inte åtskilda från livsmedel eller foder)	Inget av de tre villkoren är uppfyllt (obehöriga har tillträde till produkterna, produkterna är inte svåråtkomliga för barn, produkterna är inte åtskilda från livsmedel eller foder)
Omfattning		Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet		Kan åtgärdas omgående	Kan åtgärdas inom ett halvår	Mer än ett halvår behövs för att åtgärda bristen

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:2) om kemiska produkter och biotekniska organismer, 2 kap,7-9 §§

Förvaring

7 § Hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter ska förvaras så att hälso- och miljörisiker förebyggs.

8 § Hälsofarliga kemiska produkter ska förvaras så att de är svåråtkomliga för små barn och väl avskilda från produkter som är avsedda att förtäras

9 § Kemiska produkter som omfattas av tillståndskrav enligt bestämmelserna i 7-14 §§ förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt dem.

Vskydd 7

Förefaller övriga krav avseende växtskyddsmedel vara uppfyllda?

Instruktion

Använd denna kontrollpunkt för notering av extra tvärvillkor för miljöersättningar som Jordbruksverket bedömer som svåra att kontrollera systematiskt och objektivt, men där uppenbara överträdelser ändå kan påträffas. Det kan exempelvis handla om färdigutredda anmälningsärenden eller felaktig hantering av växtskyddsmedel som pågår precis när kontrollanten besöker jordbruksföretaget.

Kommentar

Exempel på överträdelser som hör hemma vid denna kontrollpunkt, förutsatt att det tveklöst är den kontrollerade stödsökande lantbrukaren som är direkt ansvarig för överträdelserna:

- Föreskrivna skyddsavstånd ignoreras på ett sätt som har förorsakat att växtskyddsmedel har hamnat direkt i vattentäkter, sjöar, vattendrag, på omgivande mark eller annans egendom.
- Spridningsutrustning som används är inte anpassad för ändamålet eller så dåligt underhållen och kalibrerad att användningen av utrustningen har medfört uppenbara miljö- eller hälsorisker.
- Växtskyddsmedel har uppenbart spridits direkt på naturbetesmarker eller ängar.

Bedömningsvägledning

Vskydd 7

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar		Ett av kraven är inte uppfyllt	Två av kraven är inte uppfyllda	Fler än två av kraven är inte uppfyllda
Omfattning *	Under 10 %	10-25 %	25-50 %	Mer än 50 %
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

* Omfattning: Bedömningen sker utifrån hur stor del av lantbrukarens totala odlade arealer som felet gjorts på.

Bestämmelser som utgör extra tvärvillkor för miljöersättningar

Utdrag ur Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel

Skyddsavstånd

5 § Vid spridning och annan hantering av bekämpningsmedel samt vid rengöring av spridningsutrustning är den som utför detta skyldig att bestämma och iaktta de skyddsavstånd som med hänsyn till omständigheterna är nödvändiga till skydd för vattentäkter, sjöar och vattendrag samt omgivande mark och annans egendom.

6 § Vid bestämning av skyddsavstånd enligt 5 § skall särskild hänsyn tas till

- på platsen rådande temperatur och vindförhållanden,
- det avsedda spridningsområdets utbredning i vindriktningen,
- jordart och markstruktur samt markens lutning mot omgivningen på den plats där spridningen avses ske,
- bekämpningsmedlets egenskaper, samt
- omgivningens känslighet för medlet.

Utrustning

7 § Utrustning för spridning av bekämpningsmedel skall vara anpassad för ändamålet, underhållas väl och vara väl kalibrerad.

8 § Den som avser att sprida bekämpningsmedel med bogserad eller maskinburen spruta skall för bestämning av skyddsavstånd enligt 6 § ha lämplig utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet på platsen. Vindhastigheten skall kunna bestämmas med en noggrannhet av $\pm 0,5$ m/s.

Förbud mot spridning i vissa fall

15 § Bekämpningsmedel får inte spridas på naturbetesmarker eller på ängar.

11 Skötselkrav

1031 TV Bibehållande av landskapselement OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Enligt skötselkrav som gäller fr.o.m. den 1 januari 2010 får inte landskapselementen solitärträd, småvatten, stenmur eller öppet dike skadas eller flyttas om de finns i åkermark i stödområde 9. För solitärträd och småvatten gäller dessutom att de ska omges av en minst två meter bred skyddszon där jordbearbetning inte får ske. Småvatten får inte användas för tippning. Undantag gäller om ett landskapselement får tas bort enligt en dispens lämnad i enlighet med miljöbalken eller kulturminneslagen (1988:950). För dessa fall gäller eventuella villkor i dispensen. Om du konstaterar att något av dessa landskapselement aktivt har skadats eller flyttats efter årsskiftet 2009/2010 ska överträdelsen noteras med N på kontrollpunkten. En indikation på att det kan finnas landskapselement som är skadade eller flyttade är att det finns områden i åkermarken där marken är bar (saknar grässvål), man har grävt i marken eller det ser på annat sätt ut som att lantbrukaren har tagit bort ett landskapselement. I de fall du får sådana indikationer ska man fråga lantbrukaren vad som skett. En hjälp att avgöra vad som tidigare har funnits på skiftet kan vara att förstora upp ortofotot i multikuben efter att kontrollen är genomförd eller direkt i handdatorn. Är allt OK besvaras frågan med J. I de fall det finns en avvikelse ska den också graderas med 0, 1, 2, eller 3 beroende på avvikelserns art. Om bedömningsvärdet 0 är aktuellt ska denna avvikelse senare följas upp av länsstyrelsen. Om lantbrukaren åtgärdar den mindre överträdelsen ska bedömningsvärde 0 vara kvar. Åtgärdas inte överträdelsen ska bedömningsvärdet ändras till 1.

Om villkoret är uppfyllt: Notera om det finns en dispensansökan. I övrigt är villkoret utformat så att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Notera vilket landskapselement som är skadat eller förstört, omfattning samt hur skadan uppstått.

Bedömningsvägledning när lantbrukaren har förstört landskapselement

	Mindre överträ- delse, 0	1	2	3
Allvar	Elementet eller delar av det har flyttats varsamt så att inga skador har uppstått på elementet eller de flyttade delarna.	Elementet eller delar av det har skadats eller flyttats på ett sätt som medfört måttliga skador på elementet eller dess delar.	Elementet eller delar av det har skadats eller flyttats på ett sätt som medfört betydande skador på elementet eller dess delar.	Elementet eller delar av det har schaktats eller grävts bort på ett sätt som medfört irreparabla skador på elementet eller dess delar.
Omfattning	Högst 2 löpmeter av längdelement. Högst 1 punktelement.	Högst 5 löpmeter av längdelement. Högst 2 punktelement.	Högst 20 löpmeter av längdelement. Högst 3 punktelement.	Mer än 20 löpmeter av längdelement. Mer än 3 punktelement.
Varaktighet	Återställning kan ske inom en dag.	Återställning eller reparation av skador kan	Återställning eller reparation av skador tar	Återställning eller reparation av skador kan

ske inom en vecka.	mer än en vecka men kan ske inom 6 månader.	inte ske inom 6 månader.
--------------------	---	--------------------------

1033 TV Bevuxen sluttande åkermark OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Inom känsliga områden gäller att för åkermark som lutar mer än 20 procent ska marken vara bevuxen under 15/9- 15/2. Obearbetad mark efter skörd räknas i detta sammanhang som bevuxen. Kravet gäller på sådan mark som ligger i direkt anslutning till bäckar, åar, kanaler, dammar, älvar eller floder. Är allt OK besvaras frågan med J. Om kravet inte är aktuellt på skiftet ska kontrollpunkten besvaras med "Ej aktuell".

I de fall som du konstaterar en avvikelse gäller att den del av skiftet ska markeras som lutar mer än 20 procent, och som inte är bevuxen under perioden. Den del av skiftet som lutar mindre än 20 procent omfattas alltså inte av kravet.

För att identifiera vilka skiften där kravet är aktuellt är det enklast att använda multikuben och tända lagret för "Höjdkurvor (5m)". Mät mellan kurvorna (närmast vattnet), är det mindre än 25 meter mellan kurvorna lutar den delen av skiftet mer än 20 procent. I så fall gäller skötselkravet. När du har bildat dig en uppfattning om hur mycket 20 % lutning innebär kan detta moment göras efter besöket i fält. Det innebär att du inte behöver göra det i förväg på alla kontrollgårdar. Väljer du att mäta höjdkurvorna efter fältbesöket är det viktigt att du noterat skötselavvikelser som kan bli aktuella för senare notering på kontrollpunkten när höjdmätningen är genomförd.

I de fall det finns en avvikelse ska den också graderas med 0, 1, 2, eller 3 beroende på avvikelserns art. Om bedömningsvärdet 0 är aktuellt ska denna avvikelse senare följas upp av länsstyrelsen. Omlantbrukaren åtgärdar den mindre överträdelsen ska bedömningsvärde 0 vara kvar. Åtgärdas inte överträdelsen ska bedömningsvärdet ändras till 1.

Bedömningsvägledning när sluttande åkermark inte är bevuxen 15/9 – 15/2

	Mindre överträ-	1	2	3
	delse, 0			
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Högst 0,10 ha	< 0,50 ha	0,51 – 2,00 ha	> 2,00 ha
	per skifte			
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

1034 TV Bränning av halm OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Bränning av halm efter skörd får ske på åkermark endast som förberedelse inför sådd av höstoljeväxter med metoder som inte innefattar plöjning. I de fall lantbrukaren av något annat skäl vill bränna halm ska det finnas en dispensansökan hos länsstyrelsen. Har halmbränning som verkar förbjuden skett, kontrollera först att det inte finns någon dispensansökan innan du markerar kontrollpunkten. Är allt OK besvaras frågan med J. I de fall som skiftet består av en gröda där halmbränning inte är aktuell, till exempel vall besvaras frågan med "Ej aktuell".

I de fall det finns en avvikelse ska den också graderas med 0, 1, 2, eller 3 beroende på hur många hektar avvikelsern omfattar. Vanligtvis så är halmen uppeldad i de strängar som bildas efter tröskningen. Det innebär att det är hela den yta där halmen kommer ifrån som är den konstaterade avvikelsern (inte bara ytan som täcktes av halmen). I de fall som du konstaterar en

mindre överträdelse kan denna inte åtgärdas men länsstyrelsen kan följa upp överträdelsen genom att tydligt informera lantbrukaren om just denna regel, och ge företaget en något högre vikt i nästa års riskanalys.

Om villkoret är uppfyllt: Notera om det finns en dispensansökan. I övrigt är villkoret utformat så att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Om det går, försök att ange vid vilken tidpunkt bränningen skedde.

Bedömningsvägledning vid otillåten bränning av halm

	Mindre överträdelse, 0	1	2	3
Allvar	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Omfattning	Högst 0,10 ha per skifte	< 0,50 ha	0,51 – 2,00	> 2,00 ha
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

1036 TV Uttag av bevattningsvatten OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

”Nej” ska åtföljas av bedömningsvärde för allvar, eller bedömningen att det är en mindre överträdelse.

På kontoret

Beroende på vilka uppgifter om jordbruksföretag med bevattning som finns vid respektive länsstyrelse kan ett eller flera av följande moment utföras antingen före eller efter gårdsbesöket.

1. Ta reda på om lantbrukarens verksamhet omfattas av vattendom eller tillstånd för uttag av bevattningsvatten. Vissa länsstyrelser har kopior av vattendomar/tillstånd. Om uppgifterna inte finns på länsstyrelsen kan länsstyrelsen begära kopior från domstolen. Ta i så fall reda på hur domstolen har sina ärenden registrerade, för att underlätta matchning mellan domar och stödansökningar. Kopiera domens/tillståndets kontrollprogram eller motsvarande som kan utgöra grund för kontroll av att lantbrukaren följer villkoren i domen/tillståndet, förutsatt att dessa handlingar finns tillgängliga vid länsstyrelsen. Ta med dokumentationen vid gårdsbesöket. Om det vid kontrollbesöket framkommer att det finns vattendom eller tillstånd som du inte fått fram i förväg kan du be lantbrukaren tillhandahålla domen/tillståndet.
2. Ta reda på om lantbrukaren gjort en anmälan till länsstyrelsen om uttag av bevattningsvatten. Kopiera i så fall papper som kan utgöra grund för kontroll av att lantbrukaren följer intentionerna i sin anmälan. Ta med dokumentationen vid gårdsbesöket.
3. Ta reda på om länsstyrelsen har fått in anmälan från allmänheten eller annan information som indikerar att lantbrukaren under innevarande kalenderår tar ut bevattningsvatten på ett sätt som strider mot bestämmelserna. Läs i så fall igenom ärendet noga och ta vid behov med en expert på vattenverksamhet till gården.

Under besöket på gården

Kontrollera om det i lantbrukarens jordbruksverksamhet eller på dennes jordbruksmark finns något som tyder på att bevattning av jordbruksmark har förekommit eller förväntas förekomma under innevarande kalenderår. Utgå från vad du själv kan se och information du får från lantbrukaren om denne deltar vid kontrollbesöket.

Om inga tecken på bevattning finns; markera i normalfallet ”Ej aktuellt” på denna kontrollpunkt. Ett specialfall är om lantbrukaren har tillstånd eller har gjort anmälan om uttag av vatten men inte bevattnar under innevarande kalenderår. Då kan lantbrukaren rimligtvis inte bryta mot tillståndet, och rätt markering på kontrollpunkten är ”Ja”.

Om bevattning förekommer

Ta reda på vilket av följande alternativ som gäller, om det inte redan har framkommit vid förberedelserna inför kontrollbesöket. Kontrollera enligt följande beroende på vilket alternativ som gäller.

1. Lantbrukaren har tillstånd från miljödomstol eller dom från vattendomstol som medger uttag av grund- eller ytvatten: Kontrollera att lantbrukaren har dokumenterat avlästa värden enligt vattendomens/tillståndets villkor och kontrollprogram. Om nödvändig dokumentation inte finns lätt tillgänglig vid kontrolltillfället får lantbrukaren komplettera med den inom en rimlig tid som länsstyrelsen bestämmer.
2. Lantbrukaren har gjort en anmälan om uttag av ytvatten till länsstyrelsen med åtföljande underrättelse från länsstyrelsen: Kontrollera baserat på eventuell dokumentation av avlästa värden om uttaget av vatten håller sig inom det maximala vattenuttag som får ske enligt en anmälan. Om nödvändig dokumentation inte finns lätt tillgänglig vid kontrolltillfället får lantbrukaren komplettera med den inom en rimlig tid som länsstyrelsen bestämmer.
3. Det finns inte vattendom eller tillstånd till uttag av vatten och ingen anmälan om ytvattenuttag är inlämnad: Om bevattningen pågått under flera år och ingen har klagat är det sannolikt att inga allmänna eller enskilda intressen skadas. Detsamma gäller om lantbrukaren endast tar bevattningsvatten ur en eller flera dammar som enbart fylls på under vintern. Notera om lantbrukarens uttag av bevattningsvatten har orsakat skada, baserat på vad du objektivt kan verifiera vid kontrolltillfället eller vad som har meddelats i en dom i ett miljöärende. Skada på enskilda intressen kan exempelvis uppstå om lantbrukaren tagit så stora grundvattenmängder ur egen brunn att det i sig kan påvisas ha orsakat torrläggning av en grannes brunn. En indikation om skada på allmänna intressen föreligger om lantbrukaren exempelvis har bevattnat jordbruksmark med vatten ur ett vattendrag under en period när länsstyrelsen har rekommenderat återhållsamhet eller att ingen bevattning bör ske med ytvatten.

Ange ”Nej” på denna kontrollpunkt endast om det finns en lagkraftvunnen dom i ett miljöärende om brott mot 11 kap. miljöbalken, eller om du vid kontrolltillfället kan konstatera att lantbrukarens uttag av bevattningsvatten har orsakat objektivt verifierbar skada på enskilda eller allmänna intressen, eller om du objektivt kan verifiera att lantbrukaren har brutit mot villkor som finns i ett tillstånd eller en vattendom. Observera att en påverkan inte alltid innebär en skada.

Den svenska miljölagstiftningen lägger bevisbördan på lantbrukaren när det gäller att avgöra om det behövs tillstånd eller inte för uttag av bevattningsvatten. Den principen ska dock inte tillämpas på detta tvärvillkor.

Kommentarer

Huvudregeln i miljöbalken är att det krävs tillstånd för uttag av grund- eller ytvatten. Undantagsregeln i 11 kap. 12 § miljöbalken gör att det i praktiken ofta inte behövs tillstånd eller anmälan. Det torde sällan krävas tillstånd att ta vatten ur en stor sjö även om uttaget överstiger de kvantiteter som gäller för anmälan enligt 11 kap. 9 a § miljöbalken. Att söka tillstånd är en tidsödande och kostsam process som kräver både teknisk och juridisk utredning av experter på vattenverksamhet. Tvärvillkorskontrollen av bevattning ska inte provocera fram tillståndsansökningar där sådana inte behövs. Uppenbara objektivt verifierbara överträdelser av 11 kap. miljöbalken ska betraktas som överträdelse av tvärvillkoret om bevattning. Vid tveksamhet om hur miljöbalken ska tolkas är det viktigt att studera utfallet av miljödomar i liknande ärenden. Detsamma gäller när anmälningar om miljöbrott inkommer från allmänheten (t ex när någons brunn sinat). Avdrag på stöden ska baseras på ett rättssäkert underlag. Erfarenheten från miljödomar om uttag av vatten visar dock att det saknas tydlig rättspraxis.

Bevattningsförbud kan bara riktas mot en enskild verksamhetsutövare. Det går alltså inte att lägga generella bevattningsförbud inom ett vattendrag, område eller län. Länsstyrelser kan meddela rekommendationer om återhållsamhet med vattenuttag för bevattning, något som i media ibland felaktigt beskrivs som förbud. Om en lantbrukare fortsätter bevattna trots länsstyrelsens rekommendation om återhållsamhet kan det innebära risk för skada, men det är observationer vid gårdsbesöket som ska ligga till grund för länsstyrelsens ställningstagande i tvärvillkorsärendet.

En kommun kan besluta om bevattningsförbud men då avser det förbrukning från det kommunala vattennätet. Oftast är det så att kommunens vattenverk inte har kapacitet att behandla tillräckligt med vatten för biltvätt, bevattning av trädgårdar mm.

Bedömningsvägledning

	Mindre överträdelse	1	2	3
Allvar	Om tillstånd/anmälan finns: Försumbara brister konstateras gentemot tillståndets villkor, t.ex. ett tillfälligt och enstaka överskridande av uttagsmängden yt- eller grundvatten eller att registrering av uppgifter enligt ett kontrollprogram inte i detalj infriats. ----- Om	Om tillstånd/anmälan finns: Mer än försumbara brister konstateras gentemot tillståndets villkor, t.ex. flera överskridanden av uttagsmängden yt- eller grundvatten eller återkommande brister i registrering av uppgifter enligt	Om tillstånd/anmälan finns: Stora brister konstateras gentemot tillståndets villkor, t.ex. ofta återkommande överskridanden av uttagsmängden yt- eller grundvatten eller ofta återkommande brister i registrering av	Om tillstånd/anmälan finns: Mycket stora brister konstateras gentemot tillståndets villkor, t.ex. systematiska stora överskridanden av uttagsmängden yt- eller grundvatten eller total avsaknad av registrering av uppgifter enligt

	tillstånd/anmälan inte finns: Allmänna eller enskilda intressen har påvisats tagit försumbar skada.	ett kontrollprogram. ----- Om tillstånd/anmälan inte finns: Allmänna eller enskilda intressen har påvisats tagit skada, men skadan är ringa.	uppgifter enligt ett kontrollprogram. ----- Om tillstånd/anmälan inte finns: Allmänna eller enskilda intressen har påvisats tagit mer än ringa skada.	ett kontrollprogram. ----- Om tillstånd/anmälan inte finns: Allmänna eller enskilda intressen har påvisats tagit betydande skada.
Omfattning	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Varaktighet	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Bestämmelser som utgör tvärvillkor

1 kap. 4 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:4) om direktstöd

Jordbrukare som bevattnar jordbruksmark ska följa de begränsningar avseende uttag och användning av vatten för bevattningsändamål som gäller enligt 11 kap. miljöbalken eller enligt tillstånd som har meddelats med stöd av 11 kap. miljöbalken eller äldre lagstiftning.

11 kap. 9 – 12 §§ miljöbalken

9 § För vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Den som vill bedriva vattenverksamhet får ansöka om tillstånd även om det inte krävs tillstånd för verksamheten.

Oavsett vad som följer av 11-15, 19 och 23 §§, kan det för en viss verksamhet eller åtgärd krävas tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

9 a § Regeringen får meddela föreskrifter om att det för vissa vattenverksamheter i stället för tillstånd skall krävas att verksamheterna har anmälts innan de påbörjas.

Även om anmälningsplikt har föreskrivits får tillsynsmyndigheten, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, i det enskilda fallet förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd.

9 b § Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av miljödomstolen. Ansökan om tillstånd till markavvattning prövas dock av länsstyrelsen, om den inte skall prövas av miljödomstolen enligt 7 kap. 19 eller 20 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Anmälan om vattenverksamhet skall, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till generalläkaren, länsstyrelsen eller kommunen.

En anmälningspliktig vattenverksamhet får påbörjas tidigast åtta veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat.

10 § Om det krävs tillstånd till en vattenverksamhet, får arbeten av större omfattning i anslutning till verksamheten inte påbörjas innan tillstånd har meddelats.

11 § Tillstånd enligt detta kapitel behövs inte för

1. vattentäkt för en en- eller tvåfamiljsfastighets eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning,
2. utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur, eller
3. utförande av anläggningar för utvinning av värme, om åtgärden inte avser vattentäkt.

12 § Tillstånd enligt denna balk eller anmälan enligt 9 a § behövs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

19-23 §§ förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m., de delar som gäller anmälningsplikt som kan röra uttag av bevattningsvatten

19 § I stället för tillståndsplikt enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller att en vattenverksamhet inte får påbörjas innan den har anmälts hos tillsynsmyndigheten, om verksamheten innebär

....

9. bortledande av högst 600 kubikmeter ytvatten per dygn från ett vattendrag, dock högst 100 000 kubikmeter per år, eller utförande av anläggningar för detta,

10. bortledande av högst 1 000 kubikmeter ytvatten per dygn från ett annat vattenområde än vattendrag, dock högst 200 000 kubikmeter per år, eller utförande av anläggningar för detta,

....

12. ändring av en anmäld vattenverksamhet enligt 1-10, eller

13. ändring av en tillståndsprövad vattenverksamhet, om ändringen är en anmälningspliktig verksamhet enligt 1-10.

20 § En anmälan enligt 19 § skall

1. göras skriftligt i två exemplar eller elektroniskt, och

2. innehålla de uppgifter, ritningar, kartor och tekniska beskrivningar samt den miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken som behövs för att tillsynsmyndigheten skall kunna bedöma verksamhetens art, omfattning och påverkan på miljön och närliggande fastigheter.

21 § Tillsynsmyndigheten skall genast sända en kopia av anmälan till den kommunala nämnden. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset berörs av verksamheten skall en kopia av anmälan sändas till Fiskeriverket.

22 § Tillsynsmyndigheten skall ge de statliga och kommunala myndigheter samt organisationer och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken tillfälle att yttra sig i anmälningsärendet.

23 § När anmälningsärendet är tillräckligt utrett, skall tillsynsmyndigheten

1. besluta om de förbud för verksamhetsutövaren som behövs enligt miljöbalken,

2. förelägga verksamhetsutövaren att

a) vidta de försiktighetsmått som behövs enligt miljöbalken, eller

b) ansöka om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken, om det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön eller enskilda intressen, eller

3. om det inte behövs något förbud eller föreläggande enligt 1 och 2, underrätta den som har gjort anmälan om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från myndighetens sida.

12 Bemyndiganden att utföra kontroller

I nedan uppräknade regelverk framgår ansvarsfördelningen när det gäller kontroller av tvärvillkor och extra tvärvillkor för miljöersättningar.

Direktstöd

Av 1 kap 11 § förordningen (2004:760) om EG:s direktstöd för lantbrukare, m.m. framgår att Jordbruksverket utövar den tillsyn och annan kontroll över efterlevnaden av rådets förordning (EG) nr 73/2009, kommissionens förordning (EG) nr 2235/2003, kommissionens förordning (EG) nr 1120/2009, kommissionens förordning (EG) nr 1121/2009, kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 och av denna förordning om inte något annat följer av denna förordning. Den närmare tillsynen inom länet utövas av länsstyrelsen.

Stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder

Innebörden av 1 kap. 18 § förordning (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder är att Jordbruksverket samordnar kontrollen av miljöersättningar och kompensationsbidrag och att länsstyrelsen utför kontrollen på plats när det gäller tvärvillkor och extra tvärvillkor för miljöersättningar.

I detta ärende har avdelningschefen Mari Andersson beslutat. Susanna Lundberg har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Örjan Zetterqvist, Per Folkesson och juristen Mikael Halonen deltagit.

Mari Andersson

Susanna Lundberg